

Boh mi daroval život

Príbeh rehoľnej sestry
Marjany, ktorá prežila
zemetrasenie v
Taliansku

str. 5

Kňaz chuligánov

Profil francúzskeho
kňaza Gya Gilberta,
ktorý sa venuje mladým
delikventom

str. 10

Lemaître a jeho vesmír

Pred päťdesiatimi rokmi
zomrel otec teórie veľkého
tresku Mons. Georges
Lemaître

str. 14

Diakonia

Jedným z hlavných znakov Cirkvi je spolu s ohlasovaním Božieho slova (*kerygma-martyria*), vysluhovaním sviatostí (*leiturgia*) aj služba lásky (*diakonia*).

Pojem *diakonia* pochádza z gréčtiny a je odvodené od *dia* – cez a *konia* – prach, popol. Diakonia pôvodne pochádza zo svetskej oblasti, bolo to „posluhovanie pri stole, podávanie jedla a nápojov“. V súčasnosti sa *diakonia* prekladá ako služba.

Čítal som však aj iný preklad tohto slova, možno trochu voľnejší, ale dávajúci mu nádherný, plnší význam: *Prežívať spolu s bližným jeho život*. Je to „tvorivý akt, ktorý človeka pretvorí na novú bytosť, na obraz najväčšmi podobný Bohu“ (B. Pascal).

Áno, diakonia, to ono *prežívať spolu s bližným jeho život*, skutočne vytvára novú bytosť. Bytosť, ktorá vidí a vníma svet inak, akosi naruby. Bytosť, ktorá nielenže nevidí les pre stromy, ale ani ho nechce vidieť, pretože sa zameriava na každý strom zvlášť. Nevidí dav, ale človeka. Nepodlieha masovej sugescii. Nevidí bezdomovca, narkomana, migranta, mladistvého delikventa, chorého, trpiaceho, duševne zostalého, ale vždy sa usiluje vidieť len obraz Boha, ktorý je zmnožený vo všetkom, nie jednotvárny. „Keď naša láska nestačí na to, aby milovala každého človeka, akože postačí na milovanie večného Boha?“ príhodne sa pýta MUDr. Pavol Strauss.

Prežívať spolu s bližným jeho život však vôbec nie je jednoduché. „Chce to veľa trpezlivosti. Nie na to, aby človek získal človeka, ale aby ho miloval,“ upozorňuje Antoine de Saint-Exupéry. Ale práve milovať druhého je *conditio sine qua non* pre kresťana: „Podľa toho spoznajú všetci, že ste moji učeníci, ak sa budete navzájom milovať“ (Jn 13,35).

Prečo kládol Ježiš na to taký dôraz? Pretože láska k Bohu je oveľa neurčitejšia ako láska k bližným. Boha, ktorého nevidíme, si môžeme priblížiť alebo oddialiť podľa ľubovôle. No bratov – to už je ťažšie. A namáhavé, ba niekedy i bolestné. Lebo milovať bližných len tak, bez toho, žeby nám sami vracali lásku, často dostávajú len nevďačnosť, nevšímavosť – na to neraz treba prekonať vlastné ja. Musíme vedieť seba, svoje cítenie a želania postaviť bokom, musíme byť vždy celkom tým, čo bližný práve potrebuje. Musíme mať stále ruky, no najmä srdce otvorené, musíme byť vždy ochotní pomáhať a dávať. Byť pre bližného všetkým. Treba ísť *dia*, cez a v službe bližnému sa zmeniť na *koniu* prach, popol. A sv. Matka Tereza dodáva: „Nie je dôležité, koľko

Bruni Sablanová: Matka Tereza a dieťa

toho urobíme, ale koľko lásky vložíme do toho, čo robíme. Nie je dôležité, koľko dávame, ale koľko lásky vložíme do toho, čo dávame.“

Jezuita Jean Galot hovorí, že „láska sa dokazuje zriekanim“. Diakonia je zrieknutie sa seba v službe bližnému. „A to je pieseň, ktorá sa neprespievala celá ani do našich čias,“ dodáva Rudolf Dilong.

PAVOL PRIKRYL

Myšlienka čísla:

*Naučili sme sa lietať ako vtáci a plávať ako ryby.
Ale nenaučili sme sa to jednoduché umenie –
žiť ako bratia!*

Martin Luther King

Týždeň kresťanskej kultúry

„Dobrá rada nad zlato“

24. 9. až 1. 10. 2016

20. september

Vedomostný kvíz 18:00
(Kaviareň Café Kupé)

24. september

Futbal 09:30
(Gymnázium sv. Františka z Assisi)

25. september

Svätá omša 08:30
(Katólicky dom)

26. september

Neznáme zákutia 16:30
(Kostol sv. Barbory, Františkánsky kláštor, Evanjelický kostol)

Výstava Andreja Mazúra 17:00
(aula Diecézneho centra v Žiline)

27. september

Max Kašparů 18:00
Stavy a vzťahy - bludný kruh alebo štyria zabijaci našich manželstiev (Rodinné centrum, Sirotár)

28. september

Stačí tak málo 10:00
Charitatívny projekt (Mariánske námestie v Žiline)

Verejné čítanie Biblie 15:00
(Katedrálne námestie v Žiline)

Hľadanie novej vlasti 17:00

Osobné svedectvo imigrantov zo Sýrie
(aula Diecézneho centra)

29. september

Biblické milosrdenstvo 17:00
Prednáša: Adrián Kacian (Krajská knižnica v Žiline)

Manželská STK 18:00
Prezentácia knihy manželov Kondelovcov

Moderuje: Peter Holbička (Pastoračné centrum sv. Jakuba v Kysuckom Novom Meste)

30. september

Prezentácia zbierky básní Pavla Prikrýla a beseda 17:00
(Krajská knižnica v Žiline)

Manželská STK 19:00
Prezentácia knihy manželov Kondelovcov (Farský kostol všetkých svätých v Bytči)

1. október

Turistika 06:45
na Veľký Rozsutec
Organizátor: Krajská knižnica, p. Sabolová 0948 848 421

9. október

ZBORY - koncert 15:30
(Dom odborov v Žiline) **18:00**
Prihlasovanie: p. Václav 0904 164 223

Viac sa dozviete na:

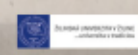
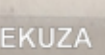
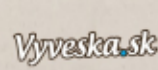
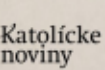
www.icommunio.sk

Nájdete nás aj na Facebooku, Google+ a Twitteri.

Zmena programu vyhradená.

Podujatie pripravil:

Partneri:

Svätá Matka Tereza

(26. 8. 1910 – 5. 9. 1997)

Pred časom prišlo do nášho domu okolo polnoci dieťa. Zišla som dole. Dieťa plakalo a vravelo: „Išlo som za mamou, ale tá ma nechcela. Išlo som za otcom, ale ten ma nechcel... A ty, ty ma chceš?“

sv. Matka Tereza

V najnovšom rozhovore vymenúva Benedikt XVI svojich obľúbených svätcov

Benediktovi svätci

Od svojej rezignácie z pápežského stolca poskytuje Benedikt XVI. rozhovory iba zriedkavo. Nedávno však urobil výnimku a taliansky denník *La Repubblica* priniesol s ním rozhovor.

V rozhovore Benedikt XVI. povedal, že bol ohľadne svojej rezignácie pokojný a šťastný. Aj keď počas svojho pontifikátu narazil na „menšie a väčšie ťažkosti“, bolo tam i „mnoho milostí“, ktoré vyplývajú z toho, že nebol sám: „Od začiatku som si bol vedomý svojich obmedzení a tak, ako som sa o to vždy vo svojom živote usiloval, prijal som ducha poslušnosti. Uvedomil som si, že všetko, čo som musel spraviť, som nemohol spraviť sám, a tak som bol takmer nútený sa dať do rúk Boha, zveril som sa Ježišovi; tomu, ku ktorému som sa cítil pripútaný starým a stále hlbším priateľstvom počas toho, ako som postupne písal moje dielo o ňom (Ježiš Nazaretský – pozn. red.).“

MAJSTRI DUCHA

Benedikt XVI. povedal, že okrem samotného Ježiša to bola aj Mária, ktorá hrala kľúčovú úlohu v tom, ako ho podporovala počas ťažkostí, ktorým čelil. Momenty, keď sa k nej cítil obzvlášť blízko, boli tie, keď sa modlil „svätý ruženec a počas návštev mariánskych posvätných miest“.

Zatiaľ čo Ježiš a jeho svätá Matka sú určite prvými na zozname pre každého pápeža, Benedikt XVI. vymenoval tiež niekoľko svätcov a cirkevných otcov, ktorý zohrali významnú úlohu počas jeho života a pontifikátu. Jeho „životnými sprievodcami na ceste“ boli vždy „sv. Augustín a sv. Bonaventúra“, na ktorých sa obracia ako na svojich „majstrov Ducha“.

Emeritný pápež poukázal aj na svojho menovca – sv. Benedikta, ktorého motto *Nič neuprednostni pred Kristom* sa stalo „ešte osobnejším“ počas jeho pôsobenia ako rímskeho biskupa.

Nakoniec, a so štipkou irónie, Benedikt XVI. povedal, že sv. František, „ten žobrák z Assisi“, sa pre neho stal ďalším blízkym sprievodcom na jeho ceste: „Sv. František bol prvý, kto vycítil, že svet je zrkadlom tvorivej lásky Boha, z ktorého sme prišli a ku ktorému putujeme.“

O PÁPEŽOVI FRANTIŠKOVI

Benedikt XVI. ďalej v rozhovore uviedol, že útecha, ktorú dostal počas svojho pontifikátu, neprišla iba zhora, ale prichádzala denne cez listy „pokorných a jednoduchých ľudí, ktorí ma chceli informovať, že sú mi na blízku; že sa za mňa modlia“. Táto podpora, povedal emeritný pápež, neprestala, ale „pokračovala aj po mojej rezignácii, za čo môžem byť vďačný iba Pánovi a všetkým tým, ktorí vyjadrili a stále prejavujú svoju lásku“.

Prirodzene, že rozhovor sa skrútil aj na tému Benediktovho nástupcu. Emeritný pápež povedal, že poslušnosť svojmu nástupcovi Františkovi „nebola nikdy otázkou“, a že od Františkovo zvolenia medzi nimi rástol pocit „hlbokého spojenia a priateľstva“: „Vo chvíli jeho zvolenia, som tak ako mnohí zakúsil spontánny pocit vďačnosti k Prozretelnosti.“ Vysvetlil, že po tom, ako mala Cirkev dvoch pápežov zo strednej Eu-

rópy, „Pán takpovediac obrátil svoju tvár na všeobecnú Cirkev a pozval nás k širšiemu, viac katolíckemu spojeniu“.

Benedikt XVI. spomenul i prvé okamihy po zvolení kardinála Bergoglia za hlavu Cirkvi. Ihneď po svojom zvolení sa nový pápež usiloval dovolať do Benediktovej rezidencie vo vatikánskom kláštore Mater Ecclesiae. Keďže sa mu to nepodarilo, František to opäť skúšal po tom, ako pozdravil veriacich z balkóna Baziliky sv. Petra, a tentoraz úspešne: „Bol som hlboko dojatý nezvyčajnou ľudskou dostupnosťou, ktorú ku mne mal pápež František od samého začiatku. Hovoril ku mne s veľkou láskavosťou.“ Benedikt XVI. dodal, že od toho dňa „mi dal dar úžasne otcovsko-bratského vzťahu.“

NIE SLOVÁ, ALE REALITA

Nielenže František často posielal Benediktovi XVI. „malé dary“ a osobné listy, ale taktiež robí všetko pre to, aby navštívil svojho predchodcu predtým, ako sa vydá na každú veľkú cestu.

„Ľudská zhovievavosť, s ktorou sa ku mne správa, je pre mňa osobitou milosťou tejto poslednej časti môjho života, za ktorú môžem byť len vďačný,“ povedal Benedikt XVI. a dodal: „To, čo hovorí iným ľuďom o dostupnosti, nie sú iba prázdne slová. Dáva ich do praxe so mnou. Nech mu za to Pán dá denne pocítiť svoju láskavosť. Toto preňho od Pána žiadam.“

LNS/CNA
(Snímka: CNS)

Silný príbeh rehoľnej sestry Marjany Lleshiovej, ktorá prežila zemetrasenie v Taliansku

Boh mi daroval život

Talianska agentúra ANSA odfotovala krvácajúcu sestru práve vo chvíli, keď posielala cez mobil správy. Snímka v momente obletela svetové médiá.

V stredu 24. augusta sa v mestečku Amatrice zobudila rehoľná sestra Marjana Lleshiová skoro ráno na silný otras zeme. Zemetrasenie si vyžiadalo 250 obetí a zničilo niekoľko miest v strednej časti Talianska.

Sestra Marjana Lleshiová má 35 rokov, pochádza z Albánska a žije v kláštore v talianskom meste Amatrice, ktoré 24. augusta skoro ráno zasiahlo silné zemetrasenie s magnitúdou 6,2. Počas tragédie zahynulo 250 ľudí. Epicentrum zemetrasenia postihlo okolo pol štvrtej ráno mesto Norica, iba sto kilometrov od severovýchodnej časti Ríma. „Zmizla polovica mesta,“ vyhlásil starosta mesta Amatrice. Záchranári sa usilovali vyslobodiť spod trosiek nielen živých, ale aj mŕtvych.

V tom čase bolo dokopy v amatricejskom kláštore 15 sestier a starších nevládných ľudí. Tri sestry a štyria starí ľudia zomreli. Ich telá ostali pod troskami. Zemetrasenie zrovnalo so zemou nielen kláštor a dom pre starých ľudí na začiatku mesta, ale aj celý zvyšok historického centra.

VŠETKO SA RÚCALO

Sestra Marjana sa zobudila okolo pol štvrtej ráno, asi 30 minút po prvotnom šoku zo zemetrasenia. Keď sa prebrala z bezvedomia, uvidela okolo seba len hromadu trosiek, ktoré sa rúcali z každej strany. „Pamätám si, že keď som sa okolo seba rozhládla, všetko sa rúcalo,“ povedala rehoľná sestra v rozhovore pre taliansku katolícku tlačovú agentúru SIR. „S poranenou hlavou som

začala volať o pomoc. Pozrela som na ulicu, kde boli bezmocní a vystrašení ľudia. Mňa si však nikto nevšimol,“ opísala udalosti dramatického rána.

Počas postupného rúcania sa budovy ešte stihla schmatnúť svoj sveter a závoj. Bolo to ešte skôr, ako sa ukryla pod posteľ, kde čakala na pomoc. „V tejto chvíli som všetko odovzdala Bohu,“ hovorí. „Márne som volala o pomoc. Začala som posielat správy najbližším, v ktorých som ich informovala o zemetrasení. Zároveň som sa s nimi chcela rozlúčiť, keďže som neverila, že by som v tejto beznádejnej situácii mohla prežiť,“ opisuje sestra.

Ranená a uväznená pod posteľou v ruinách kláštora si sestra Marjana bola istá, že zahynie.

PREČO MŇA?

Aj napriek silnej túžbe prežiť, prepádala ju beznádej. Začala premýšľať o svojich najbližších najdrahších, ako aj o rozhodnutiach, ktoré v živote urobila. V momente, keď už strácala i poslednú kvapku nádeje, začula hlas kolumbijského ošetrovateľa Louisa, ktorý sa spolu so sestrami staral v kláštore o starých ľudí. Mladík zisťoval, či je niekto ešte stále nažive. Jeho hlas sestra Marjana prirovnáva k „anjelskému hlasu z neba“: „Premietla som si v hla-

ve svoj život a pevne som si uvedomila, že voľba obetovať ho pre druhých bola správna. Presne v tom momente som začula mladíka, ktorý na mňa volal. V jeho hlase som rozpoznala Boha, ktorý túži, aby som žila naďalej. V momente, keď som si myslela, že umriem a všetko okolo sa rúcalo, bol pre mňa Louis ako anjel od samého Boha. Múry boli zrovnané so zemou a uprostred roztrúsených trosiek ma nebolo takmer vidieť.“

Sestrička pre SIR povedala, že keď jej Louis pomáhal dostať sa do bezpečia, začuli medzi troskami krik ďalších dvoch sestier: „Počula som sestru, ktorá volala o pomoc. Zatiaľ čo sme sa pokúšali zistiť, odkiaľ prichádza volanie, ozvala sa aj druhá sestra. Z jej hlasu vychádzala bolesť, ťažko sa jej dýchalo a nohy mala zakliesnené.“

Keďže sestra Marjana a Louis nedokázali sestry vyslobodiť spomedzi trosiek, čakali v ich blízkosti na záchranárov. Sestry následne hospitalizovali vo vedľajšom meste Rieti, kde sa zotavujú. Sestru Marjanu odviezli do nemocnice v meste Ascoli Piceno.

Sestra stále netuší, prečo ju Boh zachránil: „Viem len, že som uvidela Boha, ktorý mi namiesto smrti daroval život. Pri pomyslení na sestry uviaznuté pod troskami, ktoré ja svojou svätosťou nijak neprevyšujem, sa sama seba pýtam, prečo zachránili mňa a nie ich?“ Dodáva, že „zemetrasenie zničilo aj mnoho rodín a mnohí ľudia, vrátane Louisa, riskovali svoje životy kvôli ľuďom, ktorí sa ocitli pod troskami.“

SME POVOLANÍ POMÁHAŤ

Sestra Marjana je presvedčená, že obetavosť Louisa a ostatných záchranárov nemá s vierou a náboženstvom nič spoločné. „Všetci sme povolaní milovať a pomáhať jeden druhému,“ odkazuje. Nešťastia ako zemetrasenie podľa nej „dokážu odhaliť ľudský charakter odhliadnuc od jeho náboženstva, kultúry, či povahových vlastností“. „Vezmi si mňa. Nie som o nič viac hodná ako ľudia, ktorí neprežili. No zachránil si ma. Prečo, Bože?“ pýta sa sestra a dodáva: „Už sa však viac nebudem pýtať, pretože odpoveď aj tak nepríde. Útechou mi je fakt, že skôr či neskôr pochopím, aké zámery má so mnou Boh.“

ELISE HARRISOVÁ/CNA

Vo vzťahu k islamu nesmieme podľahnúť ponúkanej logike civilizačného stretu

Podvratná manipulácia

V súvislosti s teroristickými útokmi poskytol publicista a člen kongregácie Komboniánskych misionárov Ježišovho Srdca GIULIO ALBANESE (na snímke) rozhovor talianskemu denníku *La Stampa*.

Aký je politický cieľ rastúceho násilia a náboženského extrémizmu?

Myslím si, že je dôležité nepadnúť do pasce, ktorú nám kladú strojcovia atentátov. Hovorme im zločinci, teroristi, kriminálnici. Je zrejme, že za ich akciami stojí ideologická a doktrínálna štruktúra, ktorej sa darí preraziť na televízne obrazovky. Vieme, ako dokáže manipulovať s vedomím ľudí – spomeňme si len na tzv. zahraničných bojovníkov druhej a tretej generácie, ktorí patria k strednej a vyššej sociálnej vrstve. Aj v Dháke útočili mladíci z tzv. slušných rodín... Je teda zrejme, že sa tu s náboženstvom podvratne manipuluje, čo nikdy neprestanem opakovať. Keď podávame správy o týchto udalostiach, hrozí nám, že sa nevedomky zapojíme do scenára vopred danej hry.

Ponúkané mediálne predstavenie je teda nepravdivé?

Ak niekto pozná islamský svet a študoval ho – myslím západných i moslimských intelektuálov –, vie, že úplne zásadné je nepodľahnúť ponúkanej logike civilizačného stretu. Takzvaný fundamentalizmus, ktorý sa nám podsúva, vo vzťahu k islamu stojí ešte o stupienok vyššie než heréza. Nielenže vôbec nesúvisí s islamskou tradíciou, ale je dokonca v priamom rozpore so znením Koránu, už vôbec nehovoriac o sufizme, teda o islamskej mystike. Podľa mňa je nutné toto hľadisko silno zdôrazňovať. Keď sa pozrieme na počty obetí oných jatiek, čo spomínaní zločinci rozpútali po svete v posledných štyroch, piatich rokoch, najvyššiu cenu zaplatili moslimovia. Ide teda o vojnu v islamskom svete, ktorej výbežky zasahujú aj na Západ.

Je pravda, že o každodenných útokoch v Iraku sa veľa nehovorí. Zatiaľ

čo západní turisti umierali v Dháke, takmer súčasný atentát v Bagdade si vyžiadal skoro tristo mŕtvych...

Zahynulo tam dvadsať detí – a akú to malo odozvu v západnej tlači? Atentáty v Európe, ktoré nás tak šokujú, sú v iných častiach sveta každodenným chlebom. Pápež František má pravdu, keď pranieruje obchodovanie so zbraňami a vyzýva na úsilie o mier.

Za blízkovýchodné dianie nesie zodpovednosť aj Západ. Vieme, že o sýrskej otázke existuje otvorená rivalita medzi Iránom a Ruskom na jednej strane, Saudskou Arábiou, USA a Katarom na druhej strane. Existencia tzv. Islamského štátu je vedľajším účinkom geopolitických záujmov, ale doteraz nikto nezobral odvahu, aby tento podvod odhalil.

Vojna je živná pôda terorizmu?

Násilie plodí násilie. Pápež hovorí, že jedinou víťaznou kartou je mier. Ak si myslíme, že konflikty vyriešime zbraňami, prehrali sme už na začiatku. Nastal čas pre diplomaciu.

Je teda nutné začať skutočne platné rokovania medzi všetkými aktérmi sýrskej krízy...

Určite, pretože tým darebákom je nutné zastaviť prívod kyslíka, inak budú ďalej špekulovať o geopolitických a planetárnych situáciách. Keď sa totiž vyvolá určitý problém, potom sa veľmi rýchlo rozšíri. Spomeňme si len na rozpor medzi Iránom a Saudskou Arábiou, čo nie je spor medzi šiitmi a sunnitmi, ale týka sa určitých interných zložiek sunnitského sveta, ako salafizmu či wahábizmu, pričom rovnako možno uvažovať aj o šiitoch. Problém spočíva v tom, že islam už niekoľko desiatok rokov prežíva krízu, a my sme sa tvárili, ako by sa nič nedialo.

Nie je na vine aj určitá neznalosť islamského sveta, ktorý neznesie priveľké zjednodušenia?

Najväčšiu zodpovednosť majú tvorcovia informácií, hovoriaci o „vojne proti novým križiakom tretieho tisícročia“... Keď si potom prezrieme čísla, prepadáme zúfalstvu: Boko Haram zabilo viac moslimov, alebo kresťanov? Koho vraždí aš-Šabáb v Somálsku? Je to teda skutočne interná islamská vojna, vedená v mene zvrátenej ideológie...A, prirodzene, aj proti Západu, pretože jej aktéri v zásade vytykajú určitým moslimským vrstvám priveľkú toleranciu voči istému typu kapitalizmu.

Ak teda dochádza k stretu v rámci islamu, neexistuje tu rozkol medzi reformnými úsiliami a násilím zmiernených brutálne násilných zoskupení?

Je to problém výlučne teologickej hodnoty, ktorý sa týka vzťahu medzi politikou a náboženstvom. Islamský svet sa musí vymaniť z teokratickej vízie, ktorá podmieňuje jeho suverénne štáty od postkoloniálnych čias až dodnes. Ide teda o problém modernity, no neznamená to, že ľudia z Islamského štátu sa majú považovať za mužov či ženy viery. Ak sa chytíme do tejto pasce, stávame sa ich spoluhračmi. Výroky oných pánov totiž vôbec nesúvisia s koránickou tradíciou, vrátane jej konzervatívneho krídla.

Bl. L. IX. Ako sa k tomuto scenáru stavia Západ?

Vôbec sme nezasiahli. Dovolili sme, aby sa univerzít chopili salafisti. A musím povedať ešte viac: Neminuli sme ani euro na financovanie intelektuálov, ktorí o týchto témach uvažujú – a nie je ich málo. Zbrane sme však predávali.

Zhovárал sa FRANCESCO PELOSO
(Snímka: YouTube)

Pápež nemá presadzovať samospasiteľný projekt, ale privádzať ľudí k Spasiteľovi

Poslanie pápeža

Snímka: CNS

Čoraz väčšmi je zrejme, že politická, ekonomická a sociálna situácia na medzinárodnej úrovni, ale nezriedka aj na tých národných – o globálnych ani nehovoriac – sa len ľudskými silami nedá riešiť.

Ani Ježiš Nazaretský neprišiel vyriešiť politickú situáciu sveta, ba dokonca ani svojho, pohani okupovaného národa v krajine, ktorá mu bola zasľúbená, hoci na začiatku svojej verejnej činnosti takúto ponuku dokonca tri razy dostal, no vždy ju rozhodne odmietol. O to menej by bolo rozumné očakávať, že by sa o politické usporiadanie sveta mal usilovať Kristov námesník. A ani sa neusiluje, hoci sa svetské mocnosti často okázalo usilujú predstierať opak. Takýmto úsilím by sa totiž pápež dostal do rozporu so svojím poslaním a spásnosným učeníím Ježiša Krista, ktorý vyjmúc budúcnosť tohoto sveta nedal nijaké politické recepty, ale „len“ prorokoval.

BEZ ROZLIŠOVANIA

Politické spravodajstvo o svetovom dianí v súčasnosti vyvoláva v človeku skôr otázky než spokojnosť s vysvetleniami, ktoré sa mu ponúkajú. Nikde sa napríklad jasne nerozlišuje, v čom je migrácia problémom a v čom riešením.

Absencia tohto rozlišovania v záplave rečí je charakteristika typická pre jeden fenomén duchovného života, ktorý sa nazýva pukušenie, ktoré má v tomto prípade nielen verbálnu podobu, ale je aj viditeľná. Aj preto nie je určené len jednotlivci, ale má kolektívneho adre-

sata. Mediálne zamieňanie príčin a dôsledkov je metóda, ktorá má človeka primäť k cielenému duchovnému rozpoloženiu. A týmto rozpoložením, ak pozorne sledujeme politické vyhlásenia o migrácii, rozhodne nie je láska k blížnemu. Niečo sa zatajuje a zároveň predstiera, má to však jediný zdroj, ktorému Ježiš dáva meno „otec ľži“ a „vládca tohto sveta“. Cieľom je vzbudzovať v ľuďoch nenávisť, trebárs aj pochlebovaním.

ORDO AB CHAO

Ak pápež František hovorí o láskavom prijímaní migrantov ako ľudí v núdzi,

určite tým nemyslí schvaľovať nútené presídľovanie hojne financované a organizované globálnymi sociálnymi inžiniermi, ktorí sú posadnutí vidinou svetovlády, o ktorú sa usilujú pomocou starodávnej metódy *divide et impera*. V tajných lóžach tento zámer vyjadroval a stále vyjadruje sofistikovanejší slogan *ordo ab chao*, t.j. chaosom k poriadku. Tým je v globálnej ére svetový a nový poriadok. Jeho strojcom však nejde o ľudí. Tých považujú za svojich nepriateľov, ktorí ich iritujú svojím počtom, a teda vlastne samotnou existenciou. To sú praktizujúci neomaltuziáni, ktorí prijali ponuku nepriateľa ľudskej prirodzenosti, ako nazval zakladateľ jezuitov diavla, ktorému slúžia na telesnú skazu druhých a na skazu svojich duší.

PRIVÁDZAŤ K BOHU

Psychopatia má k posadnutosti veľmi blízko a terorizmus je skôr vysoko adrenalínový šport než náboženský fanatizmus. Aj tento „šport“ sa však dá bohato sponzorovať s rovnakým konkrétnym, politickým účelom. No aj tí najbohatší sponzori sú pre vládcov tohto sveta len užitoční hlupáci, rovnako ako všetci ostatní smrteľníci.

Preto nie je nutné vzlykať nad chatrnosťou pápežovej politickej vízie, pretože jeho poslanie nie je konštruovať a presadzovať nejaký samospasiteľný projekt, ale privádzať konkrétnych ľudí k Spasiteľovi. A zdá sa, že sa mu spolu s likvidáciou usadenín zhubnej majestátosti v cirkevných štruktúrach, darí demolovať aj samo svetské, mondénne zdanie moci, ktorá je z dejinného hľadiska len dočasná. Nepochybne však táto pastoračná stratégia vedie k očisťovaniu viery, ktorej autorita zostane nakoniec obnažená úplne, ako sa to stalo na Golgote.

MILAN GLASER, SJ/RV

Obdivuhodný pápežov postoj

Írsky duchovný vodca Naser Makarem Širazi poďakoval pápežovi Františkovi za jeho slová, že islam nemožno stotožňovať s terorizmom. V liste z 20. augusta adresovanom pápežovi označuje jeho prístup za „múdry a logický“. Ako píše, pápežov postoj „*nespájať náboženstvo s nehumánnymi činmi a ukrutnosťami páchanými skupinami Takfiri, akou je Dáeš (ISIS) je naozaj hodný obdivu*“. Veľký ajatolláh z mesta Kom (Qom) vyjadruje rázne odmietnutie násilia, osobitne toho, ktoré páchajú teroristi v mene náboženstva: „*Je absolútne nevyhnutné, aby svetoví náboženski lídri zaujali jasný a pevný postoj proti násiliu a barbarstvu v akejkolvek časti sveta, zvlášť, keď sa také činy páchajú v mene náboženstva*“, píše ajatolláh.

Naser Makarem Širazi reagoval na pápežove slová, ktoré odzneli na tlačovej konferencii počas letu z Krakova do Ríma, keď povedal, že „*nie je správne stotožňovať islam s násilím*“.

-bp-/RV

Páter Milan Glaser, SJ: Na súčasné dianie je nutné pozerat' sa cez evanjelióvú optiku

Zapriahnut' diabla

Je zbytočné báť sa terorizmu, nech už ho sprevádza akýkoľvek prívlastok, teda tých činov, ktoré zabíjajú telo – dušu zabiť nemôžu.

Skôr sa treba báť, ako odporúča Matúšovo evanjelium, jediného a spoločného nepriateľa všetkých ľudí, ktorým je otec lži, dočasný vládca tohto sveta čiže ten, ktorý môže zahubiť v pekle nielen telo, ale aj dušu (porov. Mt 10,28). V súčasnosti je však stále ľahšie nepostrehnúť a nevnímať, že informáciami o vybraných násilných činoch, spáchaných hlavne v Európe a USA, vyvolávajú sekulárne masmédiá vo svojich krajinách – často s prispáním deklarácií najvyšších politických činiteľov – na sile naberajúci dojem islamistického sprisahania, medzinárodnú hystériu strachu, a predovšetkým militantné emócie, ktoré rastú vo verejnej mienke, pričom ohrozujú a mäťujú individuálne ľudské svedomie.

CESTA K DEPRESII

Ak pri pohľade na svetové udalosti a dejiny nebude brať človek do úvahy zavádzajúci a lživý vplyv vládca tohto sveta, ktorý potvrdzuje a ktorý úplne odstráni až slávny Kristov návrat, potom

– hoci verí v Boha – nutne, skôr či neskôr, začne podliehať beznádeji a strachu. Ak totiž nachádza nepriateľa len v druhom človeku, odvracia sa od plnej transcencie a tajomstva vlastného bytia. A ak považuje druhého človeka za jediného a posledného strojcu zla, ktoré ho obklopuje, odníma poľahčujúce okolnosti svojej vlastnej hriechnosti, a tak si veľmi komplikuje možnosť prijať odpustenie, ktoré človeku ponúka vzkriesený Ježiš.

Úsilie vnímať a vykladať svetové dejiny len z politickej perspektívy a vidieť za pohnutými udalosťami najmä dvadsiateho storočia len ľudský činiteľ, vedie nezadržateľne do duševnej depresie, ktorá má v súčasnosti nielen individuálnu, ale aj kolektívnu povahu. Univerzálny rámec tejto vzťahujúcej sa depresie vytvoril myslenie, ktoré sa síce hlásilo k Bohu, ale radikálne odhliadlo od existencie dobrých a zlých duchov. Práve na existenciu tých posledných menovaných však poukázal aj Ježiš svojim oslobodzujúcim a ra-

dostným posolstvom. Nebrať ho do úvahy, znamená ochudobňovať evanjelium. Ak totiž o konkrétnych dejinách, ktoré prežívame my alebo ktoré prežili naši predkovia, premýšľame len z politického hľadiska, stanú sa dejiny spásy iba príbehom, ktorý je zapísaný v Biblii. A táto svojrázna podoba duchovnej odľuky, ktorá ohrozuje súdržnosť Cirkvi, sa s novovekým myslením začala v dejinách šíriť.

EVANJELIOVÁ OPTIKA

Legenda o svätom Prokopovi hovorí, že zapriahol do pluhu diabla. Bolo by nielen vhodné, ale priam žiaduce, keby sa súčasná teológia usilovala o niečo podobné. Ak sa totiž teológia usiluje o svoj rozvoj bez ohľadu na onoho tajomného nepriateľa ľudskej prirodzenosti, ktorého premohol jedine Spasiteľ, nutne začne podliehať jeho vplyvu. Otca lži a vládca tohto sveta totiž nemožno premôcť len ľudskými silami. Zákernosť tohto nepriateľa je väčšia, než si človek vie predstaviť. Vie človeku rafinovane predstierať svoju vlastnú porážku, a ten si domýšľa, že ho zdolal vlastnými silami, no vôbec si nevšimne, že sa sám stal jeho učeníkom, pretože si úplne osvojil jeho pýchu.

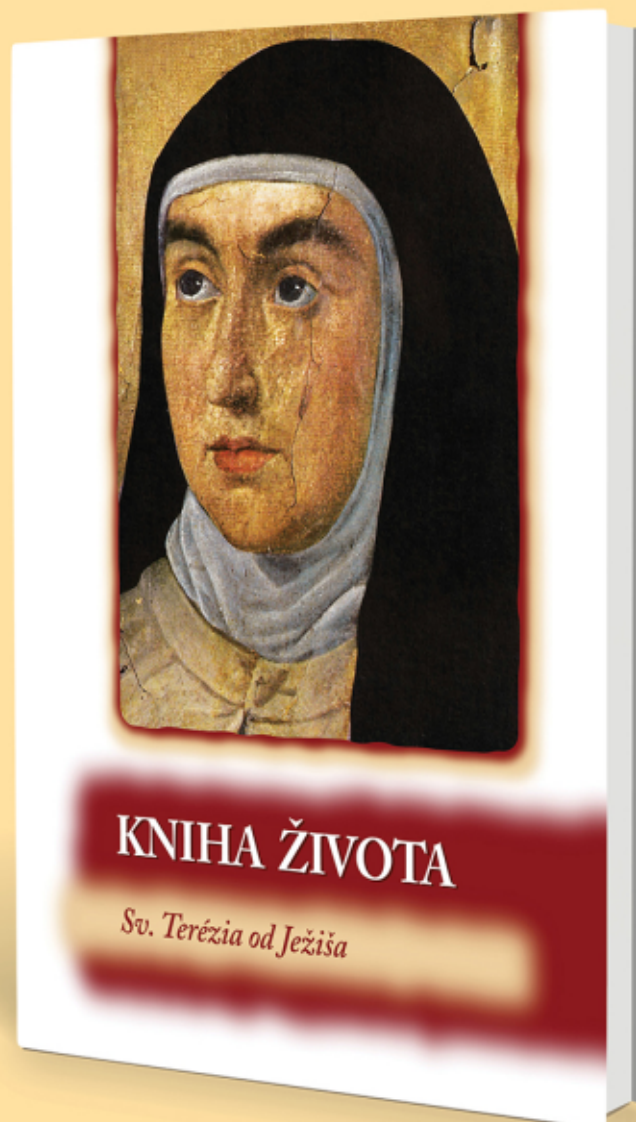
Nielen na dejiny dvadsiateho storočia, ale aj na súčasné dianie je nutné pozerat' sa cez túto evanjelióvú optiku, ktorá jediná umožňuje nepodľahnúť vládcovi tohto sveta a jeho lžiam, ktoré môžeme šíriť aj my sami. To, že cieľom pôsobenia otca lži je smrť tela i duše človeka je zřejmé. Vďaka Spasiteľovi sa dá vyhnúť tej druhej smrti, nie však tej prvej. Militantné a nenávisťné emócie, ku ktorým sa súčasný človek mediálne podnecuje, však vedú nezadržateľne práve k tej druhej smrti, pretože sú účasťou na vzbure zlého ducha proti Bohu. A práve táto spiritualita v súčasnosti najväčšmi ohrozuje kresťanské zmýšľanie. Vtiera sa úplne nenápadne, trebárs univerzalizáciou strachu, napríklad hromadným a vytrvalým používaním slova *terorizmus*. Aj to môže plaziivo prispievať k univerzalizácii zármutku, strachu a nenávisťi ako jedinej alternatíve, ktorú si žiada doba.

MILAN GLASER, SJ/RV
(Ilustrácia: Aksel Waldemar
Johannessen: *Oranie*)

Prvé slovenské vydanie
KNIHY ŽIVOTA svätej Terézie z Avily

“Vnútorňá modlitba nie je nič iné, ako dôverný vzťah priateľstva, častý rozhovor medzi štyrmi očami s tým, od ktorého vieme, že nás miluje...”

Objednávajújte telefonicky na číslach
0915 561 420 a 0915 878 298 alebo e-mailom
na adrese adalen.knihy@gmail.com

novinka

Profil Guy Gilberta, kňaza mládeže parížskeho predmestia

Kňaz chuligánov

Francúzsky kňaz a autor kníh GUY GILBERT je neprehliadnuteľná postava francúzskej spoločnosti už niekoľko desiatok rokov. Jeho otvorenosť k ľuďom na okraji, viera v možnosť byť vždy lepší a energia začať vždy znovu sú nákazlivé.

Guya Gilberta si nemôžete pomýliť. Iba ak s dávkym harleyákom či metalistom. Dlhé sivé vlasy, kožená bunda posiatá odznakmi, pod ňou tričko, kožené nohavice alebo čierne rifle, tmavé špicaté topánky, nápadné mohutné prstene... Kňazský kolárík si dáva len pri výnimočných príležitostiach, ale keď ho pred rokom prijal pápež František pri príležitosti Guyových 80. narodenín a 50 rokov v kňazstva (spolu slúžili sv. omšu v Dome sv. Marty), pod bundou mal biele tričko s Kristovou hlavou a s nápisom v angličtine *Hľadá sa Ježiš Kristus*.

SLUŽBA V ALŽÍRSKU

Guy Gilbert sa narodil v robotníckej rodine 12. septembra 1935 v Rochefort-sur-Mer ako tretie dieťa z pätnástich. „V takomto prostredí sa človek učí milovať. Naši rodičia nás veľmi ľúbili. Aj ako starý dinosaur stále najradšej spomínam na lásku a nehu v očiach rodičov. Ľúbili nás ako jedinečné deti,“ spomína si na svoje detstvo otec Guy.

V tomto prostredí si ako dvanásťročný uvedomil, že „Boh je láska a láska mojich rodičov je obrazom jeho lásky“. Ba čo viac, „pochopil som, že Boh ma takto volá“. A tak trinásťročný Guy vstúpil do malého seminára. Celkovo strávil v seminároch 15 rokov. „Ja som vlastne nechcel študovať, ale volanie, aby som sa stal kňazom, ma k tomu prinútilo,“ opisuje svoju cestu ku kňazstvu.

Lenže v roku 1954 vypukla alžírka vojna a Guy sa jej musel zúčastniť aj proti svojej vôli. „Narodil som sa vo Francúzsku, ale vďaka službe v armáde som sa rozhodol byť kňazom práve v Alžírsku,“ vysvetľuje a vzápätí dodáva: „Z tejto krajiny prakticky všetci kresťania utiekli do Francúzska, zostalo tam len moslimské obyvateľstvo. Cítil som, že som povolaný práve pre službu v Alžírsku.“

Keď ho v roku 1965 vysvätili za kňaza, stal sa kaplánom v Blide v Alžírsku. Naučil sa po arabsky, aby sa priblížil tamojšej populácii.

ALAN URČIL CESTU

Boh mal však s mladým kňazom iné plány. „Bol som vzdelávaný na to, aby som sa stal vidieckym farárom. S kravmami, s bigotnými ženami a zanovíťmi mužmi, s farskými deckami. Túžil som len po tom, aby som sa stal takýmto obyčajným vidieckym farárom,“ opisuje začiatky svojho kňazstva. Začal sa starať o tamojšiu mládež, zvlášť o tých, ktorí žili na hrane zákona či priamo za ňou. „Bol som v kontakte s mladými delikventami, s tými, ktorí veľmi trpeli. A práve oni ma priviedli k mojej celoživotnej dráhe,“ hovorí otec Guy.

Definitívne rozhodnutie venovať sa problematike mládeže prišlo po stretnutí s 12-ročným Alanom. Stretol ho o druhej v noci a chlapec sa mu vyžaloval, ako žije v psej búde so psom, ako mu jeho rodičia dávajú jesť z misky pre psa a po psovi. „Tak som ho zobral na faru prenocovať na jednu noc a zostal u mňa sedem rokov. A prečo? Lebo ho nikto nechcel,“ opisuje otec Guy osudové stretnutie a dodáva: „Bol to práve Alan, ktorý ma prvý poslal na cestu. A biskup potvrdil moje misijné poslanie.“

Keďže vtedy boli v móde dlhé vlasy, mladý kňaz si ich tiež nechal narásť, aby sa aj takto mohol priblížiť k mládeži. Dĺžka vlasov však dráždila miestneho biskupa: „Vždy mi hovoril: ‚Vaše vlasy sú prídlhé.‘ On nemal na hlave ani jediný vlasok. Tak som mu jedného dňa povedal: ‚Pán biskup, vy nemáte ani jeden vlas, ja ich mám priveľa, rozdeľme sa fifty-fifty a tak to zostane.‘“ A pri tom aj zostali...

PARÍŽSKE ULICE

Alžírsky arcibiskup kardinál L.-É. Duval poslal po trinástich rokoch pôsobenia otca Gilberta v Alžírsku do Paríža. Tu hneď začal pôsobiť medzi mladými delikventami v 19. parížskom obvode, kde žila početná komunita potomkov Európanov narodených v Alžírsku. „Stretol som sa tu s násilím, ktoré som do tých čias vôbec nepoznal. Vyrastal som v mi-

lujúcej rodine, kde nebolo po násilí ani stopy. Evanjelium ma tiež nenaučilo násiliu, ale láske a jemnosti. A zrazu som bol konfrontovaný s agresivitou,“ spomína si otec Guy na parížske začiatky a dodáva: „Pochopil som, že títo mladí ľudia pochádzajú z veľmi krutého prostredia, pretože nikdy neboli milovaní.“

Otec Guy su uvedomil, že ak si chce získať dôveru mladých chuligánov, musí sa im priblížiť aj vzhľadom: „Sutanu a kolárík som nosil sedem rokov. Keď som začínal s prácou na ulici, mladí muži sa práve obliekali do kožených búnd, kožených nohavíc, špicatých topánok. A ja som chcel medzi nich zapadnúť.“ A ako dodáva, drsný vzhľad motorkára „je moja uniforma“. Pri rôznych stretnutiach a besedách s vtipom jemu vlastným hovorí: „Až raz nebudem mať na sebe koženú bundu, bude to znamenať, že som buď veľmi chorý, alebo už priamo mŕtvy.“

ŠATY NEROBIA ČLOVEKA

Kňaz chuligánov či predmestia, ako otca Guya zvyknú nazývať, však svoj vzhľad nepovažuje „za cirkus či kino“. K odloženiu „sutany a koláríka“ ho priviedla skúsenosť s policajtami. Tí na jeho mladých priateľov, najmä z radov černochoch, Arabov či potetovaných kričali, správali sa k nim hrubo a titulovali ich surovými nadávkami. No keďže Guy mal kolárík, tak ho slušne oslovovali „dôstojný pán“. Takýto postoj policajtov sa mu nepáčil a keď mu jeden mladík povedal, aby sa obliekal ako oni, „zvolil som si tento odev“. Na druhý deň ho v novej „uniforme“ zastavili policajti a automaticky sa začali k nemu správať hrubo. Hrubé slovo dalo hrubé slovo, a otec Guy sa ocitol na policaj-

nom prezidiu, kde predložil svoje doklady: „Policajt mi povedal: ‚Prepáčte, pán farár.‘ Povedal som mu: ‚Brat môj, už je neskoro. Predtým som bol vyvrhel, a teraz som zrazu fajn chlapík, lebo som kňaz?! Ak by som bol celkom nahý, nie som o nič krajší a lepší než ty. Som ľudská bytosť nevyčísľiteľnej hodnoty ako každý.‘“ A tak odvtedy nosí svoju „uniformu“.

Pri rozprávání tejto príhody sa otec Guy zvykne poslucháčov spýtať: „Ako sa pozeráme na ostatných? Sme jedinečné, nenahraditeľné osoby, každý z nás, a to bez ohľadu na to, ako sme oblečení.“

VRAZ MU JEDNU!

V podstate svoj celý kňazský život žije otec Guy na ulici, uprostred násilia a nenávisťi. „Aby ste dokázali žiť s extrémne tvrdými mladými, musíte hľadiť na to najlepšie, čo je v nich. A tiež na niektoré ich zvyklosti,“ upozorňuje otec Guy. A vari najčastejšia „zvyklosť“ sú drsné ruvačky. Nepretieklo veľa vody v Seine od Guyovho pôsobenia v Paríži, a už bol konfrontovaný s násilím. Jeden drsný mladík mu pred celou bandou hrubo vynadal. „Keď sa človek nebráni, tak je pre ostatných obyčajná nula a vylúčia ho spomedzi seba. Nevedel som, čo mám robiť. Modlil som sa k Bohu. A Boh mi povedal: ‚Vraz mu jednu!‘ Bolo to vôbec prvý raz, čo som sa bil,“ rozpráva otec Guy. Uvedomuje si, že kňaz a násilie nejde k sebe, a tak vysvetľuje: „Jednať so skupinou, ktorá je násilnícka, slovami, gestami, môžete až vtedy, keď do nej preniknete. Ak sa človek chce s lásky dostať k nejakej skupine ľudí, môže sa aj pobiť. Jednou vetou – najprv švihnem, a potom požehnám. Švihnúť možno s láskou.“

Pri rôznych stretoch s drsnými mladíkmi prišiel otec Guy aj o pár zubov. Aby sa vedel brániť, ale aj brániť svojich mladých priateľov, trénoval dva roky karate...

FARMA VO FAUCONE

Keď sa otcovi Guyovi podarilo získať dôveru a rešpekt mladých, začal si všímať ich potreby. „Raz mi moji mladí priatelia povedali, že by radi žili mimo Paríža: ‚Tu robíme iba samé hlúposti, sme stále vo väzení. Nájdí nám nejaký rozbúraný barák a my si ho opravíme.‘“ Otec Guy vyslyšal ich želanie a vo Faucone, na juhu Francúzska, našiel rozpadnutú starú farmu, ktorú v priebehu desiatich rokov spoločne zrekonštruovali: „Pochopil som, že títo mladí sa neznášajú s ľuďmi, ale že majú radi zvieratá, a tak som tu založil zoológickú

Medzi mladými priateľmi na farme vo Faucone

záhradu, kde máme stotridsať zvierat.“ O zvieratá sa v rámci resocializácie starajú mladí delikventi. „S týmto projektom sme začali pred 40 rokmi a doteraz sme s ním veľmi spokojní,“ s úsmevom hovorí otec Guy.

O život na farme má každý rok záujem vyše 700 mladých ľudí, ročne však môžu prijať len desať. Výsledky práce s nimi považuje otec Guy za veľmi dobré, hoci k „záračným znovuzrodeniam“ dochádza len málokedy: „Sú to mladučky ľudia, ktorí nemajú nijaké vzdelanie, často ani nechodia do školy, páchajú najrôznejšiu kriminálnu činnosť a nikdy nepocítili rodičovskú lásku.“

Hoci väčšinu času trávi v Paríži alebo na cestách, kde prednáša a propaguje svoje aktivity, do Fauconu jazdí vždy raz za mesiac na päť dní. Význam farmy si uvedomil aj štát, a tak časť financií na chod farmy ide z verejných financií. Zvyšok peňazí pochádza od individuálnych darcov a v neposlednom rade z honorárov kníh, ktoré otec Guy napísal. Je ich vyše 50 a takmer každá sa po vyjdení prekladá do svetových jazykov. Okrem toho možno otca Guya často počuť v rozhlase a vidieť v televízii. Za svoju zásluhnú prácu získal nejdno ocenenie, vari najvýznamnejšie je Rad čestnej légie.

MUŽ MODLITBY

Aj keď vyzerá otec Guy drsne, je to muž modlitby: „Modlím sa každé ráno a večer. Napriek všetkým povinnostiam každých desať dní chodím na dva dni do kláštora pri Fontainebleau, kde odpocívam a meditujem. To zachránilo moju ľudskosť a moje kňazstvo. Keď vás strhne prúd násilia a neutrhnete si každých

desať dní dva dni pre seba, môžete si byť istý, že čoskoro hodíte svoje kňazstvo do kontajnera.“

Veľmi rád sa modlí ruženec, ktorý nazýva „skvelý rodinný album“: „Ruženec je rozjímanie o dvadsiatich zásadných okamihoch Ježišovho života, ktoré s ním prežíva jeho matka. Strieda sa v ňom radosť s utrpením a končí sa nádherným oslňujúcim svetlom: vzkriesením. Otvorme rodinný album Panny Márie a uvažujme o veľkých okamihoch jej života.“

Hoci sa v Guyových vetách objavujú aj hrubé slová, hovorí: „Vo svojom živote som videl naozaj zvláštne veci, ale to najväčšie, tým najväčším momentom pre mňa je ten, v ktorom slávim Eucharistiu. Druhý je posvätenie v zmierení.“ Pri každej príležitosti vyzývajú ľudí na sviatosť zmierenia: „Ľudia už nechcú chodiť na spoveď. Už nechcú poznať, že kňaz má možnosť zbaviť ich viny. Svätosť zmierenia nám dovoľuje stať sa novými ľuďmi. Chodte si kľaknúť a celkom jednoducho sa vyspovedajte a budete úplne noví.“

Kritikom Cirkvi odkazuje: „Cirkev možno kedykoľvek napadnúť, odsúdiť. Ale Cirkev nesmieme posudzovať podľa jej ištítúcie, zriadenia. Tu je vždy napadnuteľná. Zvonka bude vyzeráť vždy škaredo, vždy bude mať nedostatky. Skočme však do jej srdca. Cirkev je svätá a úžasná! A ja ju neopísateľne milujem, lebo v jej srdci žije živý, zmŕtvychvstalý Kristus. Naša hlúposť je príčinou skresleného obrazu Cirkvi. Ale ona bude vždy svätá. Vďaka Kristovi, ktorý je láska. Keď milujeme bližšieho očami Krista, objavíme o Bohu a všetko.“

Spracoval PAVOL PRIKRYL
(Snímky: guygilbert.net)

Prednáška kňaza a pedagóga Mons. Prof. Petra Piťhu *Veľká ilúzia českého školstva*

Je stále základ života?

V roku 2008 český katolícky kňaz, lingvista a pedagóg Mons. prof. PETR PIŤHA predniesol pri príležitosti Pedagogických dní na Univerzite Hradec Králové prejav o stave českého školstva. Uverejňujeme podstatnú časť príhovoru, ktorá sa týka aj slovenského vzdelávacieho procesu.

Dvadsať rokov je čas, za ktorý sa spoločnosť posunie o celú jednu generáciu, čo znamená, že od Novembra '89 vyrástla nová generácia, ktorá vstupuje do plne aktívneho života. Ako táto generácia naozaj vyzerá, je obraz toho, čo sme (ne)urobili. Otázkou je aj to, čomu sme napomohli a čomu sme nezabránili.

ETICKÁ VÝCHOVA

Zaujímavý a pre mňa alarmujúci jav je záujem o predmet etická výchova. Má zavádzajúci názov – o etiku v ňom prívlečnými nejde. Je to nácvik prosociálneho konania. Ako také je potrebné a prínosné. Lenže odhaľuje fakt, že prosociálne vlastnosti mládeže sú v takom stave, že takýto predmet vôbec musí vzniknúť. Tu leží vina na výchove v rodine a na bežnom chovaní spoločnosti.

Tento predmet je len zúfalou obranou. Deti prichádzajú do školy a do predškolských zariadení nielen nevychované, nepripravené, bez úplne elementárnych návykov, ale dokonca skazené. Prípady, keď dieťa diskutuje s učiteľom, to znamená háda sa s ním, ale nevie sa obliecť a často si ešte v škole nevie utrieť zadok, sú úplne bežné. To, že sa deti v zvláštnom školskom predmete učia ďakovať, o niečo požiadať, ospravedlniť sa a pozdraviť, stojí za zamyslenie.

ZÁBAVNÉ ZARIADENIE

Výchova, ktorá je neoddeliteľnou súčasťou práce učiteľov, sa dnes obme-

dzuje, ak nie vylučuje. Učitelia nemajú v rukách nič, čo by mohlo zabezpečiť disciplínu. Nemajú oporu v zákonných pravidlách. Všetko hovorí v prospech žiaka a jeho slobody, poprípade v prospech rodičov. Ak dôjde k sporu, neodváža sa riaditeľ postaviť za svojich kolegov. Raz preto, lebo rodičia sponzorujú školu, druhý raz preto, lebo majú vplyvné postavenie, po tretie preto, lebo sú ochotní spor medializovať.

Drzé, násilnícke dieťa nemožno vylúčiť, aj keď rozvracia celú školu. Učiteľ sa nesmie dieťaťa dotknúť, niečo mu vytknúť, dať mu zlú známku, pretože to je ponižovanie, nesmie sa naň ani vážne a prísne pozrieť. *Listina základných práv a slobôd* či *Dohovor o právach dieťaťa* pri sofistikovanom právnom výklade (čo je v súčasnosti na dennom poriadku) vyučovacím procesom fakticky znemožňujú. Nášmu dieťaťu nebudete nútiť nejaké vedomosti! Má právo na svoj názor.

Žiakom vraj treba vyhovieť a pochopiť ich individualitu. Ak sa práve potrebuje trochu prebehnúť, ak má potrebu ísť si do záhrady pofajčiť, tak práve nemá potrebu písať diktát. Učiteľa možno kedykoľvek obviňovať, že šikanuje. Nesmie sa brániť, ak je napadnutý. Naopak, po incidente sa musí mať na pozore, aby mu nedal zlú známku, pretože by šlo o predpojaté hodnotenie.

Nikto sa nepýta, ako sa v budúcnosti zapojí do pracovného procesu dieťa, ktoré nemieni rešpektovať (a nerešpektuje) členenie výučby na hodiny a pre-

stávky. Zvonenie je predsa stredoveký nezmysel a nemá v škole čo hľadať.

Trvám na tom, že škola je predovšetkým určitý poriadok; ak chýba, škola sa mení na zábavné zariadenie.

RANY OSUDU

Podobne ako *Listina základných práv a slobôd* vznikla z dobrého a jasného dôvodu, vznikol i pojem *pozitívne myslenie*. Kult *positive thinking* nás však dovedol ku karikatúre pôvodnej myšlienky. Chválime a prijímame všetko, uspokojujeme sa s čímkoľvek, pretože je vlastne ľahšie nemať na žiakov nijaké požiadavky. Ak ich učiteľ má, nastanú spory. Je obvinený, že deti šikanuje a podryva ich sebavedomie. Opustiť pole je rozhodne ľahšie.

Obávam sa, že z našich škôl začnú vychádzať neotrasiteľne drzí ľudia neschopní poriadnej práce a bez schopnosti sa dohodnúť. Stále častejšie sa stretávam s ľuďmi, ktorí sú tak slobodní, t. j. nedisciplinovaní, že sa to prejavuje ich chaotickým myslením, neschopnosťou čokoľvek domyslieť. Sťažujú sa, že ich neustále stíhajú rany nespravodlivého osudu. Sú to ľudia, ktorých vždy chválili. Sú to žiaci, ktorým nikdy nikto nepovedal, že nič nevedia, pretože sa neučia. Vždy len počuli *dobrý, výborný, skvelý, perfektný, wow!*, a len niekedy *máš smolu*. Táto smola však nie je náhodná, ide o nutný dôsledok drzej lenivosti, bohorovnosti a nedotknuteľnosti, ktoré sa po absolvovaní školy zmenia na rany osudu. V bežnom živote sa na rozdiel od škôl neofukuje a nerozdávajú sa utešujúce dobrôtky...

Viem, že mnohé veci sú z princípu zlé a je ťažké sa proti nim postaviť. V časoch hlásajúcich pravidlo, že peniaze idú za žiakom, v časoch bulvarizácie tlače, všeobecnej povrchnosti a reklám je ťažké vytvárať kvalitnú, pokojnú školu. O dobrých školách sa v tlači písať nebude – nebudú mať úžasne atraktívnu ponuku, naopak, budú mať problémy, pretože poctivou prácou a starostlivosťou o žiakov budú rodičom len pridávať starosti.

Viem, je to nerovný zápas. Ale pozor. Je to zápas o vlastnú ľudskú hodnotu, o česť a aj o deti, ktoré sú bezbrannou korisťou všeobšiahleho klamstva, v ktorom veselo žijeme.

(Krátene, redakčne upravené)
PETR PIŤHA

Dáva sa na známosť,
že Rada KBS pre vedu, vzdelanie a kultúru,
sekcia slovesného umenia,

vyhlasuje k Svätému roku milosrdenstva
literárnu súťaž pre stredoškolákov

Tváre s úsmevom milosrdenstva.

Eseje, úvahy, reportáže či rozhovory v rozsahu do
2016 slov načim zaslať do
31. decembra 2016
na mailovú adresu predsedu organizačného výboru
súťaže PhDr. Pavla Vitka
vitko.pavol@gmail.com

Láskavo uved'te meno, priezvisko, vek,
adresu bydliska, názov školy
a osobný telefonický kontakt.

Vyhlasenie výsledkov sa uskutoční vo februári 2017
v Zrkadlovej sieni Primaciálneho paláca
v Bratislave v rámci udeľovania cien Fra Angelica.
Čestným predsedom súťaže je
predseda Rady KBS pre vedu, vzdelanie a kultúru
biskup Mons. František Rábek.

Pred päťdesiatimi rokmi zomrel otec teórie veľkého tresku Mons. Georges Lemaître

Pozornosti kultúrnej verejnosti ušlo v polovici tohto roka okružle, päťdesiate výročie smrti významného prírodovedca-kňaza Mons. GEORGEA LEMAÎTRA, ktorému ľudstvo ďakuje za fenomenálny objav známy pod menom veľkého tresku.

Na príčine toho „zabudnutia“ je nielen to, že vo všeobecnosti zatieleni Lemaîtreov objav priekopnícke práce významného amerického astronóma Edwina Powella Hubbľa (1889 – 1953), ktoré dali meno takzvanému Hubblovmu zákonu a Hubblovej kozmologickej konštante (koniec koncov, i verejnosti najznámejšiemu Hubblovmu kozmickému teleskopu), ale aj Lemaîtreova osobná skromnosť a pokora pred Stvoriteľom, nenapádajúca čoraz väčšmi rozšírené tvrdenie, že Hubble bol tvorcom teórie *big bang*. Pravda je však taká, že vo vedeckom svete pokladajú za otca teórie veľkého tresku Lemaîtrea.

SLOVENSKÁ ODVAHA

Je pozoruhodné, že keď som hľadal údaje o Mons. Georgeovi Lemaîtreovi, narazil som v českej *Wikipedii* na poznámku, že stručné údaje o ňom boli inšpirované práve takým stručným heslom v slovenskej *Wikipedii*. A na slovenskej stránke som sa dozvedel, že podkladom pre článok bolo heslo zo slovenskej *Encyklopédie astronómie*.

Fantastické: slovenskí astronómovia poznali pioniersku prácu belgického kňaza a astrofyzika Lemaîtrea a vedeli ju náležite oceniť v čase našej socialistickej minulosti, keď sa zásluhy kňazov v oblasti vedy u nás radšej obchádzali a prechádzali mlčaním – spomenutá encyklopédia vyšla roku 1987 v bratislavskom vydavateľstve Obzor a jej zostavovateľmi boli známi astronómovia Anton Hajduk a Ján Štohl. V onom diele sa konštatuje, že Lemaître „*nezávisle od A. A. Fridmana odvodil roku 1927 relativistické nestacionárne modely vesmíru s big bangom a dal ich ako prvý do priamej súvislosti s expanziou vesmíru, ktorú objavil Edwin Hubble (1929)*“. Okrem toho sa tam rozvádza pojem „*Lemaîtreov vesmír*“ ako istý kozmologický model vesmíru.

O to väčšmi ma potom prekvapilo, že som nenašiel zmienku o Lemaîtreovom podiele na vývoji kozmológie v diele *Kozmológia včera a dnes* nebohého už staršieho priateľa, slovenského filozofujúceho veriaceho fyzika Imricha Starička (Lúč, Bratislava 1995). Netuším, ako sa mohlo stať, že človeku s takým

odborným aj všeobecným rozhľadom, akým sa vyznačoval Stariček, vytratila sa z obzoru pri spracúvaní témy knihy, v danej historickej chvíli takej naliehavej pre zorientovanie sa našinca v oblasti dovedy poriadne zahmlievanej materialistickou ideológiou, taká jedna podstatná súvislosť.

KŇAZ A VEDEC

Nuž ale povedzme si, kto bol Georges Henri Joseph Édouard Lemaître. Bol to belgický kňaz, kozmológ-astrofyzik, profesor fyziky na univerzite v Louvaine. Narodil sa 17. júla 1894 v Charleroi v Belgicku. Od malička túžil po poznání, chcel byť kňazom aj vedcom. A to oboje sa mu podarilo, stal sa v náležitej miere jedným aj druhým. Z jezuitskej strednej školy Collège du Sacré-Coeur v Charleroi sa sedemnásťročný dostal na štúdium na Louvainškú katolícku univerzitu. Zapisal sa na štúdium techniky, no počas prvej svetovej vojny pôsobil ako dobrovoľník v radoch delostrelcov belgickej armády a vyslúžil si aj belgický vojnový kríž s palmovými ratolesťami. Po vojne pokračoval v štúdiu, no z techniky sa preorientoval naostatok na fyziku a matematiku. Medzičasom sa zapísal aj do seminára Mechelenskej arcidiecézy a pripravoval sa na dráhu kňaza (diecézneho, nie rádového).

Roku 1920 získal doktorát obhajobou práce „*Aproximácia funkcií viace-*

»»»

rých reálnych premenných a bakalauraát v tomistickej filozofii. Roku 1923 ho vysvätili za kňaza. Až do roku 1924 však pokračoval v štúdiách na Cambridgeskej univerzite, kde ho anglický astronóm Arthur Stanley Eddington uviedol do modernej stelárnej astronómie a numerickej analýzy. Napokon roku 1927 zavšil štúdiá doktorátom na Massachusetts Institute of Technology (MIT) v USA. Medzičasom roku 1925 začal na čiastočný úväzok prednášať na Louvainskej univerzite. Tam potom zatkotvil natrvalo ako riadny profesor mechaniky a matematickej metodológie, až do svojho odchodu na dôchodok.

SKROMNÝ V PRVENSTVE

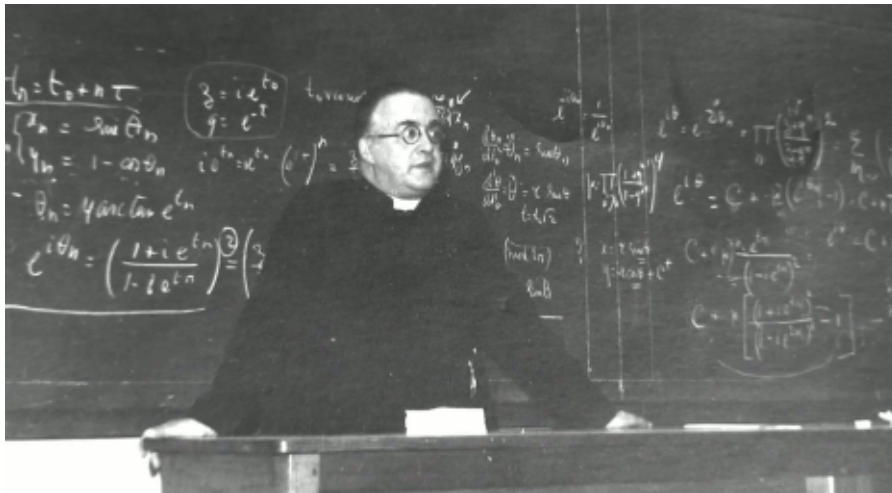
V Louvaine ho začala zamestnávať idea rozpínania sa vesmíru. Jeho odborná práca *Homogénny vesmír s konštantnou hmotnosťou a vzrastajúcim rádiom s ohľadom na pozorovanú radiálnu rýchlosť mimogalaktických hmlovín*, ktorá vyšla časopisecky roku 1927, vykresľovala už podstatné črty expanzie vesmíru. Bolo to dva roky predtým, ako prišiel s touto myšlienkou vo svojich prácach Edwin Hubble – tomu sa v súčasnosti najčastejšie pripisuje sama koncepcia rozpínania sa kozmu.

Mons. Lemaître podľa všetkého ani nevyhádžal z prác ruského matematika Alexandra Alexandroviča Fridmana (v západných jazykoch Friedmann), ktorý prišiel roku 1925 s osobitným riešením Einsteinových rovníc poľa, smerujúcim k takému modelu vesmíru (rozpínajúceho sa), neboli mu totiž tieto práce známe. Einstein – ten Fridmanove veci poznal – myšlienku expandujúceho vesmíru spočiatku odmietal, jeho vesmír bol v jeho pôvodnej predstave statický.

Až roku 1931 vyšiel Lemaîtreov článok, ktorý Eddington roku 1930 označil za „brilantné riešenie“ nevyriešených problémov kozmológie, aj v angličtine – pravda, vykrátený o rozhodujúce pasáže týkajúce sa (neskôr tak pomenovanej) Hubblovej konštanty a výpočtov rastu expanzie. Dnes sa údajne vie, že G. Lemaître stať sám vykrátil – s poukázaním na to, že podľa jeho názoru Hubble tie veci predložil detailnejšie. Pritom sám Lemaître, čo svedčí o jeho vedeckej skromnosti, sa nikdy nepokúšal uchádzať o právo prvenstva.

NAJKRAJŠIE VYSVETLENIE

Roku 1931 pozvali Lemaîtrea do Londýna, aby sa tam zúčastnil na stretnutí Britského združenia pre vzťahy medzi fyzikálnym univerzom a spiritualitou. Vystúpil tam s predstavou pôvodu ves-

Počas prednášky na univerzite v Louvaine

míru ako „praatómu“, „kozmickeho vajca, ktoré vo chvíli vzniku univerza explodovalo“. V onom praatóme sa podľa tejto predstavy nachádzala všetka matéria jestvujúca dnes vo vesmíre. Lemaître sa pritom dovoľoval medziiným červeného posuvu v spektrách veľmi vzdialených galaxií. Išlo o tzv. Dopplerov jav, známy z bežnej fyziky, pozorovaný pri pohybe vzdalujúcich sa objektov.

Vtedajší Lemaîtreovi kritici označili túto teóriu (pejoratívne) ako teóriu veľkého tresku (big bangu) – tento pojem razil medziiným známy astronóm Fred Hoyle, ktorý bol zástancom rovnovážneho stavu vesmíru. Eddington, ktorý sa sám osobitne zaslúžil o publicitu Lemaîtreových kozmologických predstáv, a takisto Einstein Lemaîtreovu mienku spočiatku odmietali, pretože sa údajne opierala o predstavu o stvorení sveta a navyše z fyzikálneho hľadiska sa vyznačovala viacerými „estetickými kazmi“, napríklad fyzikálnymi singularitami (jednotlivosťami v jadre objektívne nepodchytiteľnými). Až po rokoch sa Lemaîtreovi podarilo na vedeckých podujatiach i v súkromných rozhovoroch presvedčiť Einsteina. A ten vraj naostatok povedal: „*Toto je najkrajšie a najuspokojivejšie vysvetlenie stvorenia, aké som kedy počul.*“

DISKUSIA S PIOM XII.

V roku 1936 (28. októbra) zvolili Lemaîtrea za člena Pápežskej akadémie vied (Pontificia Academia Scientiarum), roku 1960 za jej prezidenta. Vo funkcii prezidenta ostal potom až do svojho skonu. V roku 1960 ho sv. Ján XXIII. vymenoval za pápežského preláta. Medzičasom bol už členom Kráľovskej akadémie vied a umení Belgicka (od roku 1941). Roku 1946 vyšiel na verejnosť s knihou *L'Hypothèse de l'Atome Primitif* (Hypotéza praatómu).

V novembri 1951 akceptovala Pápežská akadémia vied Lemaîtreovu teóriu. Podľa následného vyhlásenia pápeža ct. Pia XII. sa Lemaîtreovým veľkým treskom preukázalo, že počiatok sveta mal pôvod v stvoriteľskom akte. Lemaître s pápežovým vyjadrením nesúhlasil, presvedčil ho, že sa nepatrí verejne hovoriť (z pozície Cirkvi) v zmysle kreacionizmu, že neslobodno robiť také kozmologické vyhlásenia. Vyslovil sa proti vzájomnému miešaniu náboženstva a vedy, čo aj preňho – ako kňaza a vedca v jednej osobe – tieto dve oblasti ľudskej skúsenosti neboli v rozpore.

Georges Lemaître popri svojej pedagogickej práci bol plodným teoretikom, publikoval vedecké práce z matematiky a teoretickej fyziky. No po celý svoj život ostal aj technikom – v tom zmysle, že sa venoval numerickým výpočtom. Ustavične sa zaujímal o vývoj elektronických počítačov. Roku 1958 uviedol na domovskej univerzite do prevádzky prvý elektronický počítač Burroughs E 101. Ustavične sa venoval otázkam počítačového jazyka a počítačového programovania. Je teda v tomto ohľade pre väčšinu z nás, aj po polstoročí od svojho skonu, viac než súčasníkom.

Roku 1964 odišiel Lemaître do dôchodku. Umrel v Louvaine 20. júna 1966, krátko po tom, ako sa dozvedel o objave mikrovlnového žiarenia kozmickeho pozadia, ktorý len dodatočne potvrdil správnosť jeho teórie vzniku a vývoja vesmíru.

POCTY

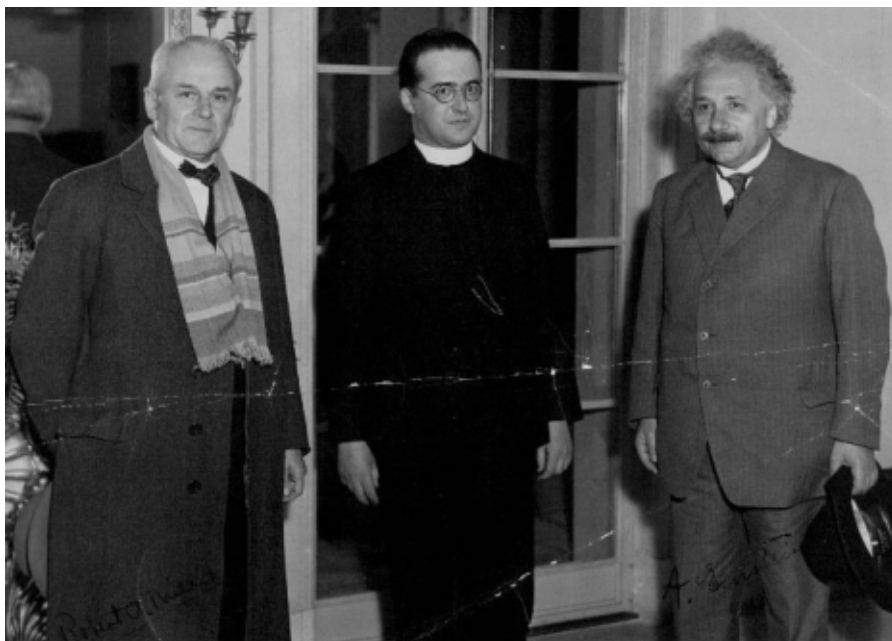
Otcovi teórie veľkého tresku sa za jeho prácu dostalo viacerých osobitných spoločenských uznání. Roku 1934 prevzal z rúk kráľa Leopolda III. najvyššie belgické vedecké vyznamenanie, Franquiho cenu, o dva roky nato získal Cenu Julia Janssena, pomenovanú po významnom francúzskom astronómovi

a fyzikovi. Klasický štandardný model teórie veľkého tresku si vyslúžil pomenovanie *Lemaîtreov vesmír*. Pri príležitosti storočnice Lemaîtreovho narodenia pomenovali v jeho rodisku Charleroi hlavnú cestu vedúcu k letisku jeho menom. A takisto jeho meno nesie Ústav astronómie a geofyziky na Louvainskej katolíckej univerzite. Navyše sa so spomienkou na tohto vedca stretneme aj vo vesmíre: jeden z asteroidov sa nazýva (1565) *Lemaître*, na Mesiaci je kráter *Lemaître* a piaty automatický prepravný modul Európskej kozmickej organizácie ESA na zásobenie Medzinárodnej kozmickej stanice (ISS) sa nazýval *Georges Lemaître ATV*.

Skrátka, je tu dosť indikácií na to, že vedecký svet na priekopníka modernej predstavy o vesmíre nezabúda. Ak nám je dnes bežné konštatovanie, že náš vesmír tu vždy nebol, že jeho vek je len asi 13,8 miliardy rokov, mali by sme si uvedomiť, že k tomuto poznatku sa svetová veda dopracovala vlastne pre priekopnícky objav Georgea Lemaîtrea až len v ostatnom storočí a že my všetci sme v mysliach hlboko poznačení jeho kozmologickou predstavou – natoľko, že už sme ju vlastne prijali za svoju.

NEZABÚDAJME

Akokoľvek, treba konštatovať, že „aj keď si ktovieako nespomíname“, má u nás, v našom prostredí Lemaîtreovo meno svoju rezonanciu. V našom kultúrnom milieu citoval Lemaître vo svo-

S kolegami vedcami, nositeľmi Nobelovej ceny Robertom Millikanom (vľavo) a Albertom Einsteinom

jej populárnej knihe o kozmológii *Vesmír; jaký je* (Mladá fronta 1997) chýrny český veriaci astronóm Jiří Grygar a koniec koncov v tom istom čase (1996) aj Ladislav Hučko, terajší pražský gréckokatolícky biskup (Slovák), keď obhájal na Pápežskej lateránskej univerzite v Ríme svoju licenciátsku záverečnú prácu z fundamentálnej teológie *Súčasná vedecká kozmológia a zjavenie* (žiaľ, tá nie je niže širšiemu, ale ani užšiemu odbornému publiku známa, hoci je toho hodna).

Ostáva už len pripomenúť päťdesiatročnicu smrti Georgea Lemaîtrea širšej kultúrnej verejnosti. Na osobnosti, ktoré sa v plnej miere pričínili o to, aký je náš dnešný obraz sveta – či už je to Galilei, či Kopernik, či Newton, či Kepler, či Einstein, či napokon Fridman, Lemaître, Hubble – by sme zabúdať nemali. Sám Lemaître by si v tomto ohľade väčšmi zaslúžil dostať sa do všeobecného povedomia.

TEOFIL KLAS
(Snímky: archív)

PriestorNet

NÁBOŽENSTVO
KULTÚRA
SPOLOČNOSŤ

priestornet.com

*Mať
posledných
päť dolárov,
tri dáň
do reklamy
Henry Ford*

www.vox.prikryl.sk

*Mať posledné
peniaze,
objednám si*

VOX

dvojtyždenník moderného
kresťana

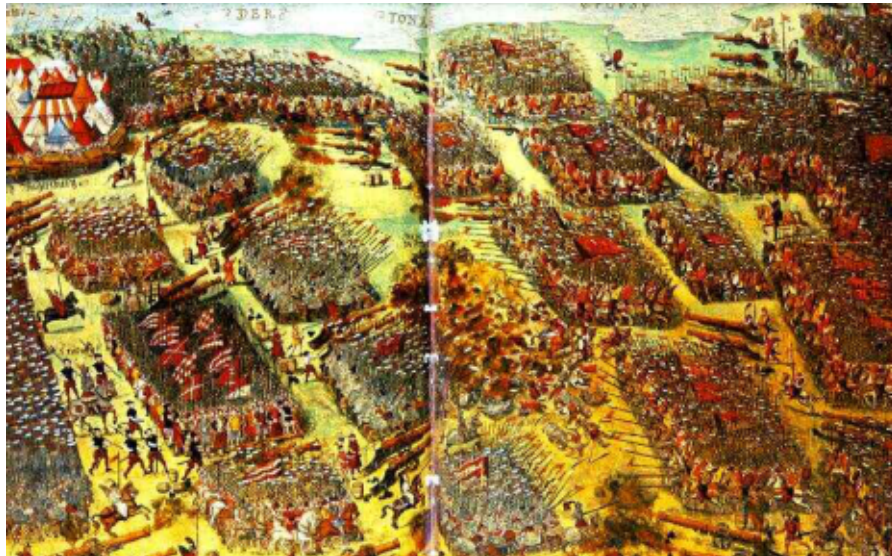
časopis v PDF formáte
o náboženstve a kultúre

OBJEDNÁVKY:

vox.zdruzenie@gmail.com • 0918 472 420

Pred 490 rokmi utrpeli uhorské vojská fatálnu porážku v bitke pri Moháči

Moháčska katastrofa

Johann Schreire: *Bitka pri Moháči* (1555)

V septembri roku 1526 v krátkosti referoval pápežský nuncius v Uhorsku Antonio Giovanni di Burgio pápežovi Klementovi VII. o výsledku bitky pri Moháči: „Dvadsiateho deviateho minulého mesiaca v stredu Jeho Výsost' sa zrazila s Turkom a bitka sa skončila úplnou porážkou našich.“

Situácia v Uhorsku na začiatku 16. storočia bola priam katastrofálna. Hodnostári krajiny viedli vzájomný boj o vplyv a bohatstvo, náklady na obranu južných hraníc tvorili takmer polovicu nákladov koruny. K moci sa dostal Vladislav II. Jagelovský (1490 – 1516), ktorý zúfalú finančnú situáciu riešil razantným okresaním výdavkov na armádu, zrušil stále poľné vojsko na hraniciach s Osmanskou ríšou a vyrokoval s ňou rok mieru navyše dúfajúc, že Turci zmenia svoje priority v zahraničnej politike. Jeho nasledovník Ľudovít II. Jagelovský (1516 – 1526) predĺžil mier s Turkami ešte o tri roky, no úpadku Uhorska nezabránil. Autorita mladučkého panovníka Ľudovíta (nar. 1506) bola mizivá, resp. nijaká, väčšina hodnostárov krajiny išla tvrdo za svojimi osobnými cieľmi.

Pápežský nuncius Antonio Giovanni di Burgio v svojom liste do Ríma opísal situáciu v Uhorsku krátko pred osudnou bitkou pri Moháči: „Niet tu nijakej vlády, chýbajú peniaze, niet vojska a všade vládne neporiadok. Keby bolo možné zachrániť krajinu za cenu troch zlatých, nenašli by sa traja ľudia, ktorí by boli ochotní priniesť túto obeť.“

CHCEM ŤA ZNIČIŤ

Dňa 30. septembra 1520 Sulejman I. Nádherný vo svätyni Eyüp prisahal na Osmanov meč a stal sa sultánom (1520 – 1566). Kým jeho otec Selim I. rozšíroval ríšu smerom do Ázie, on sa zamerával na Európu. Počas prvého ťaženia v roku 1521 s ľahkosťou dobyl Belehrad. Nevydal sa však na sever, naopak, v roku 1522 si podmanil Rodos.

Sultán sa čoskoro prestal hrať s Uhorskom na mačku a myš a so svojím zámerom napadnúť ho už nerobil nijaké tajnosti. Na jeseň 1525 napísal Sulejman kráľovi Ľudovítovi II. otvorený list a informoval ho o svojich plánoch: „Ja, najvznešenejší syn Mohamedov, chcem biť a zničiť tvoje vojsko. Tučné voly a kniežatá tvojich vojakov chcem dostať pod svoje jarmo.“

Na jar 1526 sa Sulejman pohol vpred. Nad hospodársky zruinovaným, vnútorné rozvráteným, vojensky slabým a politicky takmer bezvládnym Uhorskom sa začali zaťahovať čierne mračky. Nuncius di Burgio napísal pápežovi: „Musím otvorene vyznať, že táto krajina nie je schopná brániť sa a je vydaná na milosť nepriateľa. Aj z vojny vyjde tak, ako si to bude želať ne-

priateľ. Keby i zavládla v tejto krajine solidarita a jednota, ako by sa mohli brániť Turkom, keď nemajú na to ani najpotrebnejšie vojenské sily, ani výzbroj? Môžu len raz začať vojnu, ale tá sa skončí ich porážkou.“

KRVAVÝ MEČ

Uhorský kráľ Ľudovít II. po jednoznačnom sultánovom liste vyhlásil insurrekciu, t. j. obrannú povinnosť. Po všetkých stoliciah Uhorska sa nosil krvavý meč, symbolizujúci najvyšší stupeň ohrozenia. Väčšina bojaskopných uhorských šľachticov však kráľovu výzvu ignorovala a naďalej sa utápala v nezmyselných škriepkach a v mocenskom boji, takže na mieste zhromaždenia vojska pri Budíne sa vytvorila len maličká armáda s 10 000 – 12 000 mužmi. Jediná zahraničná podpora prišla od pápeža, ktorý vyčlenil 25-tisíc dukátov na boj proti pohanom, čo však stačilo len na najatie 1 300 žoldnierov z Čiech, Moravy a Sliezska.

Kráľ sa s týmto malým vojskom pohol z Budína 20. júla 1526. Úmyselne postupoval pomaly, aby sa k vojsku mohli pripojiť sľúbené posily z Čiech, Chorvátska a rakúskych krajov, no nedostavil sa včas, zväčša sa ani nestihli zoskupiť.

Pri Tolne si kráľ rozložil hlavný vojenský stan a čakal tu na 15-tisícovú chorvátsku armádu Krištofa Frangepana, ktorá sa nachádzala v Zadunajskej, a na 25-tisícové vojsko sedmohradského magnáta Jána Zápoľského. Ten mu poslal správu, že so svojím vojskom táborí pri rieke Tisa neďaleko Segedína, no zároveň Ľudovítovi radil, aby sa tam stiahol aj on. O tom, prečo sa Ján Zápoľský nepripojil ku kráľovskému vojsku, sa doteraz vedú diskusie. Niektorí historici tvrdia, že do Tolne neprišiel vraj naschvál, aby mohol po smrti kráľa uchvátiť trón. Skutočnosť je prostejšia – Ján Zápoľský nemohol včas doraziť, ani keby chcel. Okrem iných vecí ho zdržovali navzájom si odporujúce rozkazy, ktoré mu kráľovský dvor zasielal.

A tak vďaka tomu, že sa ku kráľovi pridal kaločský arcibiskup Pavol Tomori, uhorská armáda narástla na 25-tisíc mužov.

NEUSTÚPIME!

V noci z 23. na 24. augusta sa v hlavnom uhorskom stane konala rozhu-

»»

júca vojenská porada. Padlo rozhodnutie, že najvyšším veliteľom uhorských vojenských oddielov sa stane Pavol Tomori. Niekoľko členov vojnovnej rady odporúčalo, aby sa počkalo na príchod Zápoľského vojska a Frangepanovho vojska, ako aj na ďalšie české a nemecké jednotky. Arcibiskup Tomori s niektorými členmi vojnovnej rady trvali na začatí útoku. Zároveň sa dohodlo, že uhorské vojsko sa pokúsi zastaviť osmanský postup, sice už na domácej pôde, ale stále v pohraničí – pri Moháči, neďaleko terajších maďarsko-chorvátsko-srbských hraníc. Záverečný verdikt nočnej porady znel: Ustupovať nebudeme, postup Turkov zastavíme pri Moháči!

Hoci na to nebol dôvod, v uhorskom tábore zavládol všeobecný optimizmus.

ARMÁDY

V tomto čase už osmanské oddiely nielenže pri Osijeku prekročili Sávu, ale pozdĺž západného brehu Dunaja sa približovala zhruba 60-tisícová, dobre vyvíčená osmanská armáda s podporou takmer 200 diel. Jej jadro tvorili tradične dokonale organizovaní janičiari (turecky *yeni çeri* – nové vojsko), fanaticky oddaní sultánovi. V bitke sa ich zúčastnilo asi 12-tisíc. Bojovali výlučne ako pechota. V boji používali najmä turecké šable – jatagány, luky a bojové sekery. Základ armády však tvorili sipáhovia, ktorí boli hlavná zložka jazdy. Boli to lénni tureckí veľmoži vlastníaci pôdu či nižšia šľachta, povinná bojovať za sultána. Išlo o akúsi tureckú verziu európskych rytierov, boli však ľahšie obrnení a mobilnejší. Mali za sebou dokonalý vojenský výcvik, ich zbraňami boli najmä dlhé jazdecké kopije. Ich počet pri Moháči bol asi 20-tisíc jazdcov. Zvyšok armády tvorili nepravidelné jednotky, tatárski spojenci a odvedenci z rôznych kútov ríše.

Prehnane sebedomí uhorskí páni akoby nechceli vidieť realitu. Ich vojsko malo v porovnaní s Turkami ani nie polovičnú početnú silu a s výnimkou niekoľkých bojmi ostrieľaných žoldnierov a naozaj dobrej ľahkej jazdy, ho tvorili prevažne neskúsení pešiáci naverbovaní spomedzi študentov, tovaríšov a mestskej chudoby. Asi 25-tisícové uhorské vojsko pozostávalo z približne 15 000 jazdcov ľahkej i ťažkej jazdy, asi 10 000 príslušníkov pechoty a 80 kusov kanónov. Popri žoldnieroch naverbovaných v multietnickom Uhorsku, dotváralo národnostnú pestrosť aj osemtisíc žoldnierov zo zahraničia.

Uhorské vojsko, okrem časti žoldnierov a ťažkej jazdy zocelenej bitkami,

Eudovít II. Jagelovský (vľavo) a Sulejman I. Náherný

nestálo za veľa, nebolo zohrané a vojakom chýbala motivácia.

PRED BITKOU

Uhorské velenie priam trestuhodne zanedbalo možnosť postaviť sa nepriateľovi na odpor na miestach, ktoré poskytovali vyšší obranný potenciál, t. j. na väčších vodných tokoch ako Sáva či Dráva, alebo v močaristom teréne medzi Drávou a potokom Karašica. Napokon voľba padla na aký-taký obranný potenciál priestoru okolo Moháča. Dunaj, ohraničujúci priestor bojiska z východu, a močaristý terén mohli totiž oslabiť mobilitu Turkov, najmä sipáhiov. Manévrovanie im mala sťažiť aj po nedávnych výdatných dažďoch rozbahnená pôda.

Príchod Turkov na bojisko sprevádzali ťažkosti. Dunaj v okolí mesta Moháč sa rozvodnil a bránil postupu pravého krídla armády. Piesočnatá a kamenistá pôda bola klzká a nasiaknutá predchádzajúcim vytrvalým dažďom. No už tri dni pred bitkou prebiehali v okolí mesta menšie šarvátky Uhrov s predvojom sultánovej armády. Deň pred bitkou, 28. augusta, boli oba znepriatelené tábory vzdialené od seba len 20 kilometrov.

Ráno 29. augusta, v deň spomienky na mučenícku smrť Jána Krstiteľa, po krátkej modlitbe, arcibiskup Tomori, vediac o blížiacej sa tureckej armáde, zorganizoval uhorské jednotky do dvoch sledov, pričom každý sled pozostával z niekoľkých radov. Pred prvým sledom sa rozmiestnili oddiely ľahkej jazdy, tvoriace tak predvoj. V centre prvého sledu sa nachádzalo 10 000 pešiakov v desiatich radoch. Pod velením Fran-

tiška Baťániho sa na pravom krídle rozmiestnila väčšina ťažkého jazdeckta, a tak isto aj na ľavom pod velením Petra Peréniho. Jazdeckto sa doplnilo pechotou. Predná línia sa roztiahla do šírky štyroch kilometrov, aby sa zamedzilo obkľúčeniu, a v nej mal aj svoje stanovisko arcibiskup Tomori.

Druhý sled, vlastne zálohu, tvorilo v strede viaceru radov ťažkej jazdy vrátane kráľa a na krídlach sa rozmiestnili menšie oddiely pechoty i jazdy. „*Kráľ na koni obchádzal vojsko a prezeral ho. Palatín Bátorí vyvolával a rukou všetkým ukazoval, že kráľ je prítomný a vojnové šťastie im prinesie ľahké víťazstvo,*“ opísal situáciu pred bojom kronikár Mikuláš Ištvánfi.

DO ÚTOKU!

V predpoludňajších hodinách sa z planiny po svahu smerom k bojisku začali spúšťať prvé turecké oddiely z prvého sledu. Išlo o ľahkú jazdu a rumélske jazdné jednotky pašu Ibrahima. Napravo sa pohli janičiari a delostrelectvo. Tomori chcel využiť rozbahnený terén, ktorý nútil Turkov vyrovnávať rady a len pomaly zostupovať dolu. Rozhodol sa postupne likvidovať turecké oddiely ešte v pohybe a nepreskupené do bojovej formácie. Uhorské delostrelectvo okamžite začalo paľbu a Baťániho pravé krídlo s Tomorim vyrazilo do útoku proti rumélskej jazde. Osmanský kronikár Mustafa Dželatzade zaznamenal: „*Vtedy sa rady džaurov pohli. Do pekla patriaci, morálne zvrhli sa naraz vrhli do útoku a dostali sa do stredu bojového priestoru.*“ Očítý svedok, uhorský kronikár Štefan Brodarič, dodáva: „*Ťy-*

strelili sme aj z diel, ale útok nespôsobil veľké škody.“

Peréniho jazda na ľavom krídle zatiaľ vyčkávala. Mala za úlohu napadnúť pravé krídlo Turkov pašu Behrama, no ten sa len presúval k bojisku.

Uhorský útok ľahko prelomil tureckú jazdu, čelo prvej osmanskej línie. Turci začali ustupovať. Historici sa zhodujú, že sipáhovia ústup len predstierali, aby sa uhorská ťažká jazda dostala priamo pred muškety janičiarov a turecké delostrelectvo.

MASAKER

A tu sa ukázala taktická výhoda Turkov. Vďaka tomu, že ich vojsko aj s velením bolo na vyvýšenej planine nad bojiskom, mali prehľad o rozostavení a organizácii nepriateľa. Sultán, vidiac, čo sa na bojisku deje, vyčlenil dva oddiely v celkovej sile asi 10 000 mužov, aby urobili obchvat a vpadli Uhrom do boku či do tyla, napadli ich hlavný tábor v zázemí, prípadne im odrezali ústupové cesty či prisun posíl. Tomori reagoval vyslaním nepočítnej jazdeckej skupiny, ktorú však dva turecké oddiely do jedného pobili. Arcibiskup zároveň požiadal kráľa, aby podporil jeho útok jazdou z druhého sledu. Kým kráľ s oddielmi dorazili, janičiari s delostrelectvom odrazili uhorský útok, zmasakrovali jazdu z pravého krídla i pechotu. Sulejman v *Denníku z ťaženia* napísal, že janičiari „tri-štyri razy zaútočili strelbou z pušiek a usilovali sa zatlačiť podlých džaurou“. Kronikár Brodarič o tejto fáze boja píše: „Kde nedávno prebiehal boj, bolo vidieť mnoho našich mŕtvych široko-d'aleko v poli ležiacich, ale ešte viac nepriateľov. Naši sa zatiaľ borili s nepriateľom a udatne bojovali, ale pravé krídlo sa začalo ohýbať. Veľa sa ich dalo na tej starne na útek, domnievam sa, že ich zastrašili delové gule, ktoré nepriateľ len teraz začal používať v boji.“

V tejto bojovej vrave padol zrejme aj Pavol Tomori, čím sa zrútilo jednotné velenie uhorského vojska. Následne Turci odrazili aj niekoľko pokusov jazdy vedenej kráľom. Uhorské vojsko nemalo nádej na víťazstvo, ale ani na záchranu útekem. Turci dostrieli a dorúbali uhorskú pechotu do posledného muža. Tí však ukázali, ako sa zomiera so smrťou chrabrých – ostali na bojisku, zaujali obranné postavenia a padli prakticky do posledného muža.

Tragédia uhorského vojska sa dovŕšila. Turci pobili veľkú časť jazdy a prakticky celú pechotu. V moháčskom boji zahynuli dvaja arcibiskupi (okrem Tomoriho aj ostrihomský arcibiskup La-

Po víťazstve pri Moháči mal Sulejman otvorenú cestu na sever do Uhorska

dislav zo Salky), sedem biskupov a 28 veľmožov, medzi nimi aj spišský župan Juraj Zápoľský, brat Jána Zápoľského, a 500 šľachticov. Celkovo si bitka vyžiadala na uhorskej strane viac než 20-tisíc mŕtvych, turecké straty sa odhadujú na 15-tisíc.

KRÁĽOVA SMŔŤ

Keď už nebolo pochyb o výsledku bitky, pokúšal sa z boja ustúpiť aj kráľ Ľudovít II. Očividnými svedkami jeho úteku boli jeho komorník Ulrik Cetricius a kapitán Štefan Aczel. Posledné chvíle Ľudovíta II. Jagelovského opísal kronikár Mikuláš Ištvánfi: „Kráľ s niekoľkými bol donútený hľadať záchranu v úteku. Opustili Moháč vpravo, cvalom na koňoch dali sa smerom na Päťkostolie. Ale keď prišli ku Karašici, močaristej rieke medzi Moháčom a dedinou Čeliou, mali prejsť cez neistý barinatý brod. Vtedy náhle práve vody vyliate od Dunaja a prudký dážď, čo sa na konci boja zmenilo na hojne padajúce krupobitie, ešte viac zdvihli vody. A temnota noci, a aj strach z prenasledovania nepriateľmi spôsobili, že nevyskúšali v pokoji brod, ale vydali sa prudkému, rýchlemu, násilnému osudu. Tá, čo náhodu a šťastie nosí, prešla pomimo nich na stranu nepriateľa a z brehu rieky urobila neprekonateľnú prekážku. Kráľ otočením uzdy a s dozadu skloneným koňom padol do rozliateho bahniťého toku a pod váhou ťažkej výzbroje, a ešte pritlačený zápasiacim koňom, veľmi biedne zahynul. Cetricius s námahou prechádzal všetky močiare, pozoroval, v akom je kráľ nebezpečenstve, ale nemohol mu prispieť na pomoc. Miesto si presne zapamätal preto, aby neskôr kráľovo telo na základe jeho údajov hľadali a našli.“

BESNENIE VÍŤAZOV

Sultán Sulejman však útek uhorských vojsk ešte nepovažoval za svoje víťaz-

stvo. Vojsko, ktoré sa mu postavilo na odpor pri Moháči pokladal zatiaľ iba za predvoj hlavných síl, ktoré čakajú hlbšie za bojiskom. Preto ešte niekoľko nasledujúcich hodín po boji strávili osmanské vojská v stave bojovej pohotovosti, očakávajúc nápor hlavných uhorských vojsk. Toho sa už ale nedočkali. Až na úsvite 30. augusta, keď víťazi začali systematickejšie prehľadávať bojisko, si uvedomili rozsah svojho včerajšieho víťazstva. Našli aj Tomoriho telo, ktorému odrezali hlavu, nastokli ju na kopiju a víťazoslávne vystavili pri vchode do svojho poľného tábora. Vzápätí spustili rozsiahlu pustošivú ofenzívu po okolí. Nuncius di Burgio o tom informoval pápeža: „V noci a deň nasledujúci po bitke nepriatelia zaplavili celé okolie bojiska, čo našli zničili, spálili, neušetrili nijakého smrteľného tvora, ani pohlavie, ani vek, ani vierovyznanie, ale ohyzdne páchali ukrutnosti na chudobnom ľude.“ Turecké besnenie stálo život vyše 5 000 miestnych obyvateľov.

O polnoci 30. augusta dorazila správa o porážke kráľovskej armády do Budína. Bolo jasné, že hlavné mesto Uhorska bude cieľom tureckého postupu. Obyvatelia začali mesto opúšťať. Kráľovná Mária, teraz už vdova, v sprievode niekoľkých magnátov odišla do Bratislavy.

Víťazstvo pri Moháči otvorilo Turkom dvere k postupu pozdĺž pravého brehu Dunaja na sever do uhorského vnútrozemia. Ich postup sa nestretol s nijakým organizovaným odporom.

V polovici septembra vstúpili Turci do Budína. Vyrabovali kostoly a mesto vypálili, ušetrili len kráľovský palác.

Hoci moháčska bitka trvala niečo vyše polduha hodiny, jej následky poznamenali Uhorsko na vyše polduha storočia.

Spracoval PAVOL PRIKRYL

Boj pri Jelšave

SAMO CHALUPKA (1829 – 1881) vo svojej tvorbe odráža hlboké vlastenecké cítenie a boj za národnú slobodu. Najvýraznejším znakom jeho poézie je národná hrdosť. Hrdinská postava bojovníka vystupuje skoro vo všetkých jeho básňach. Báseň *Boj pri Jelšave* publikoval v časopise *Sokol* v roku 1861, v knižnej podobe sa stala súčasťou vydania *Spevov* (1868). Tematicky čerpá z bojov proti nepriateľom, ktorí sa snažia podrobiť si Slovákov (*Branko, Mor ho!*). Zachytáva ich hrdinský odpor v boji proti Turkom, no na rozdiel od predošlých skladieb sa nekončí smrťou hrdinov, ale ich víťazstvom.

Boj pri Jelšave

Poniže Jelšavy
zelené moravy,
a na tých moravách
vejú dve zástavy.

Nad jednou zástavou
blyští sa kríž svätý,
pod krížom slovenské
šíkom stoja čaty.

A nad druhou mesiac
svieti si z vysoka,
pod mesiacom Turci,
tá zbojnič divoká.

A Turkov — tých vám je,
ako dreva v lese;
len dobre, že ich tá
zem božia unese:

a našich len zo žmeň:
oj, Bože náš, Bože!
Ak ty nepomôžeš,
ktože nám pomôže?

A surmity hrajú,
pália samopaly:
nad Muráň—dolinou
hory sa ozvali;

zadunelo pole
pod kopyty koňom:
čata sa za čatou
rúti Turek po ňom;

čata sa za čatou
rúti na Slováka
a hromom udiera
junák na junáka.

Cendžia ostré šable,
práskajú kopije,
a krv svojich synov
zem slovenská pije.

Hojže, ľudia, zle je!
Beda našej hlave:
už to naše vojsko
pätí ku Jelšave;

ku Jelšave päti,
Turek za ním letí:
škoda, večná škoda
tých slovenských detí!

Nebojme sa, bratia,
hoj, nebojme sa my,
čím je šabl'a v pästi
a čím Boh nad nami.

Čím je Boh nad nami
a čím šabl'a v pästi:
nebude si Turčín
pánom našej vlasti.

A od Mutna tmavá
valí sa mrákava,
a v tej mrákave sa
na kríž poblyskáva.

A valí sa, valí
dolu do doliny:
tam popolom ležia
slovenské dediny.

Z dedín krv pobitých
ku Bohu tam volá,
okol dedín pole
už len púšť je holá.

Nie je to mrákava:
kone to tam práša,
a na totých koňoch
bystrá Slovač naša.

Ani sa tam blesky
na kríž neblýskajú:
to naši Slováci
šabl'ami zviňajú.

A tá naša Slovač,
ako ľúta búrka,
hodila sa nadol
a padla na Turka.

Hodila sa nadol,
ako búrka z neba:
vzala ona, vzala
Turka medzi seba.

Hoj, vzala ho ona
vo dva boky zrazu:
pohan, teraz teba
vydá Boh na skazu.

A to naše vojsko
samopalmi páli:
a Turek za Turkom
z badalíj sa valí.

Samopalmi páli,
kopijami kole:
tečie krv turecká
prez jelšavské pole.

Kopijami kole
a šabl'ami seká:
a Slovač víťazí
a Turčín uteká.

Poniže Jelšavy
zelené moravy,
a na tých moravách
viali dve zástavy.

Už len jedna veje:
nad tou je kríž svätý,
pod ním sa slovenské
modlia Bohu čaty.

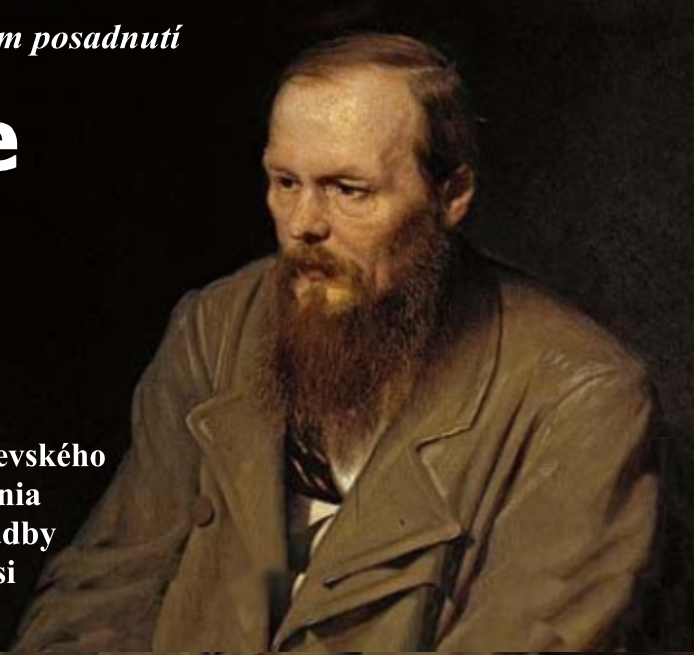
A mesiac — ten si už
nesvieti z vysoka —
padli Turci, padla
tá zbojnič divoká.

A surmity hrajú
Slovákovi ku sláve:
oj, bol vám to za boj,
ten boj pri Jelšave.

Návraty k Dostojevského románu *Diablom posadnutí*

Rozvažovanie o živote

Literárne dielo Fiodora Michajloviča Dostojevského (1821 – 1881) vyrylo hlbokú brázdú do umenia a filozofie. Najmä jeho veľké románové skladby (*Zločin a trest*, *Idiot*, *Bratia Karamazovovci*) si zaslúžia pozornosť a obdiv.

Podľa literárneho vedca Andreja Červenáka „každý Dostojevského román znamená neopakovateľnú myšlienkovú a estetickú kvalitu“. V tomto rámci zaujíma osobitné a výnimočné miesto román *Diablom posadnutí*.

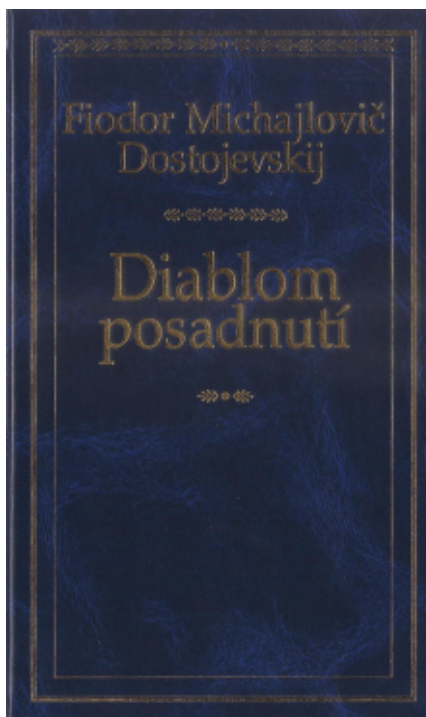
Dostojevskij bol v mladosti ovplyvnený ideami utopického socializmu. Ako člena Petraševského krúžku ho odsúdili na smrť a až tesne pred popravou mu trest zmenili na štvorročné galeje. Táto skúsenosť, v istom zmysle prežitie vlastnej smrti, mu zrejme umožnila vidieť a chápať veci inak a vnikať až do ich podstaty. Pochopil, že cesta vzbury, sociálnych experimentov, budovania pozemského raja nikam nevedie, respektíve vedie k zlu: neobmedzená sloboda sa mení na neobmedzený despotizmus.

ĽUDSKÁ VÔĽA

Román *Diablom posadnutí* vznikol v rokoch 1871–72 a bol inšpirovaný skutočnou udalosťou – politickou vraždou medzi anarchistami. Dostojevskij už vtedy videl príbuznosť, vnútornú prepojenosť liberalizmu a socializmu. Obe ideológie vyrastajú z ateizmu, Boho-človeka chcú nahradiť človekobohom. S tým súvisí ďalšia pozoruhodná myšlienka vyjadrená v knihe: „Ak sa má začať vzbura, rozhodne sa musí začať ateizmom.“

V románe nachádzame pestrú galériu postáv, od čistých charakterov až po ľudí posadnutých diablom, ktorí sa úplne vložili do služieb zla. Ich psychologické vykreslenie je vynikajúce, čitateľ vníma živosť a umeleckú pravdivosť príbehu. Ústrednou postavou je Stepan Trofimovič – človek nie vyslovene zlý, a pred-

Antikvariát

sa nepriamo plodiaci zlo svojou nerozhodnosťou, kompromisníctvom, príživníckym spôsobom života.

Spomeňme ešte inžiniera Kirillova (hoci každá Dostojevského literárna postava by si zaslúžila osobitnú zmienku). Kirillov dospel k tomu, že ako ateista je povinný zastreliť sa, vziať si život, aby tak naplnil svoju ideu. Uvažoval takto: Boh je nevyhnutný, ale ak niet skutočného Boha, bohom je človek. Ak vo svete napanuje Božia vôľa, tak všetko je ľudská vôľa – „všetko je moja vôľa, a ja som povinný prejavíť svoju vôľu“.

ETICKÝ IDEÁL

Jeden z našich znalcov a prekladateľov Dostojevského diela Valerij Kupka napísal: „Dostojevskij veľa vedel, a ešte viac sníval, ešte viac veril.“ Z poznania, snívania a viery vyrastá umenie, ktoré nie je samoúčelné, nie je zamerané len na krásu, respektíve na jej popiepanie, ale spája krásu s dobrom a pravdou. Tak je to aj u Dostojevského – hoci často vykresľoval temné stránky života, kládol vždy dôraz na etické hodnoty, pričom etický ideál videl v obetovaní sa pre dobro, vo vedomom a slobodnom podriadení sa tomu, čo prospieva jednotlivcovi i spoločenskému celku.

Recenzované vydanie je opatrené doslovom Václava Černého, napísaným v šesťdesiatych rokoch minulého storočia. V časoch socializmu bol pohľad na veľkého ruského autora povinne skreslený, predmetný doslov je však napriek tomu zaujímavým čítaním. Černý okrem iného približuje okolnosti, za ktorých román *Diablom posadnutí* vznikol: bol napísaný v nesmiernom chvate, „priam vychrľený“, z čoho vyplývajú isté formálne nedostatky. Literárne dielo však treba vnímať ako celok, ktorého vnútornú logiku určuje mravný a estetický ideál, vložený doň autorom. V tomto prípade sú formálne pochybenia vyvážené pôsobivosťou výpovede, presvedčivým psychologizmom a myšlienkovou hĺbkou. Sám autor si to uvedomoval, nad rozpísaným románom si povzdychol (ako to zostalo zachované v jeho korešpondencii): „Nech je z toho hoci pamflet, ale vyslovím sa!“

JÁN MARŠÁLEK

Fiodor M. Dostojevskij: *Diablom posadnutí*, Bratislava, Ikar, 2003

Vyšlo **septembrové** číslo Našej Žilinskej diecézy

- Týždeň kresťanskej kultúry • Kostolík v Ráztoke •
- Svetové dni mládeže v Krakove • Stretnutie na Trojmedzí •
- Poruchy učenia • On nikdy nemešká - svedectvo •
- Význam prípravy na rodičovstvo • Manželia Vojtášovci •

Nedostal sa k vám časopis?

Napište nám do redakcie a pošleme vám ho poštou. Časopis si môžete aj predplatiť.

Inštitút Communio, n.o.
Jána Kalinčiaka 1
010 01 Žilina

Email: icommunio@gmail.com
Web: www.icommunio.sk
Tel.: 041/56 58 434

Srdečne Vás pozývame
na 4. pamätný výstup
na Veľký Rozsutec
na počesť Sv. Jána Pavla II.

1. októbra 2016

Program:

- 6.45 - Odchod účastníkov špeciálnym autobusom zo Žiliny /autobusová stanica/
- 7.30 - Sv. omša v Kostole Sv. Cyrila a Metoda v Terchovej
- 8.15 - Odchod účastníkov do Štefanovej, spoločný výstup
- 17.00 - Záver, odchod účastníkov špeciálnym autobusom - smer Žilina

V prípade nepriaznivého počasia sa uskutoční sv. omša a náhradný turistický program. Viac inf.: Krajská knižnica v Žiline, p. Sobolová, telef. 0948848421

Projekt: Duchaplný cestopis po stopách Jána Pavla II. v našich regiónoch, kód projektu PL-SK/ZA/IPP/III/149. Projekt je spolufinancovaný Európskou úniou z Európskeho fondu regionálneho rozvoja a štátnym rozpočtom v rámci Programu cezhraničnej spolupráce Poľsko - Slovenská republika 2007 - 2013

Žilinský samosprávny kraj

Spomienková akadémia Pocta Jankovi Frátrikovi

11. október 2016, Radnica mesta Žilina, 16.00 h

- ❖ **Básnické zastavenia Jána Frátrika** - Peter Mišák, Spolok slovenských spisovateľov
- ❖ **Janko Frátrik o údele katolíckeho básnika** - Ján Gallik, Univerzita Konštantína Filozofa v Nitre
- ❖ **Janko Frátrik - nedocenená osobnosť slovenskej literatúry** - Jozef Brunclík, Univerzita Konštantína Filozofa v Nitre
- ❖ **Kdeže ťa nájst', vzácne slovo básnika!** - Peter Cabada, Matica slovenská
- ❖ **Sprievodné slovo** - Ján Blahovec
- ❖ **Hudobné vstupy** - Matej Nerád, Emília Kalická a hudobné zoskupenie CABO

Vyhlasenie výsledkov 1. roč. súťaže Literárna cena Janka Frátrika

PROJEKT JE SPOLUFINANCOVANÝ MESTOM ŽILINA

VOX

Dvojtýždenník o náboženstve a kultúre

Vydáva Rada KBS pre vedu, vzdelanie a kultúru

Vychádza dvojtýždne v pdf podobe. Adresa redakcie: Dvojkřížna 4, 821 06 Bratislava
ISSN 1339-3634

Cirkevný cenzor: ThLic. Zdeno Pupík, PhD

Šéfredaktor: Mgr. Pavol Prikryl, tel. +421 915 793 811, e-mail: vox@prikryl.sk, prikryl62@gmail.com
Predplatiť si je možné objednať e-mailom alebo telefonicky: vox.zdruzenie@gmail.com; +421 918 472 420

Číslo bankového konta: SK03 0200 0000 0035 0204 0751